

KuvaTieto –hankkeen loppuraportti

Paula Haara
Asko Lehmuskallio

c.v. —————
ÅKERLUNDIN MEDIASÄÄTIÖ

Taru Tampereen yliopiston
viestintätieteiden
tutkimuskeskus

Visual Studies Lab | Viestintätieteiden tutkimuskeskus Taru
Tampereen yliopisto

ISBN: 978-952-03-3723-0
Tampere 2024

© 2024 Tekijät

Aineistoa saa ladata ja jakaa edelleen missä tahansa muodossa,
kunhan tekijät mainitaan. Aineistoa ei saa hyödyntää kaupallisesti
eikä sitä saa julkaista muokattuna.

Siteerataan muodossa: Haara, Paula & Asko Lehmuskallio. 2024.
KuvaTieto –hankkeen loppuraportti. Visual Studies Lab,
Tampereen yliopisto.

SISÄLLYS

Keskeiset johtopäätökset	4
Tutkimushankkeen kuvaus ja toteutus	5
Haastattelut	6
Uudet julkaisualustat ja kerronnan muodot	6
Hyvä journalistinen kuva ja oma visuaalinen ilme	7
Oma kuvatuotanto ja lisääntyneet toimituksen ulkopuoliset kuvalähteet	9
Kuvalogistiikka	11
Kuvatoimittaminen ja visuaalisuuden tuottaminen	12
Perusdigitaidot, monimediaosaaminen ja jatkuva oppiminen	13
Kehityssuuntien selkänajat	14
Tulevaisuuden suuntaviivojen ennakoimattomuus	15
Lopuksi	16
Lähteet	19

Keskeiset johtopäätökset

- Journalistinen kuva on pitkälti konventioiden, geneeristen mallien ja tiukan tekniikan käytön sanelemaa. Journalismin tekstivetoisuus, toimituksen oma työkuultuuri sekä käytössä olevat resurssit ja työvälineet rajaavat visuaalisten toteuttamistapojen mahdollisuuksia.
- Verkojulkaiseminen ja sosiaalisen median tulo ovat korostaneet kuvallisuuden merkitystä huomion herättäjänä ja vetovoimatekijänä.
- Journalistisille julkaisuille pyritään kehittämään omaa visuaalista ilmettä. Oman kuvatuotannon tärkeyttä korostetaan samaan aikaan kun niiden osuuden arvioidaan laskeneen kaikista julkaistuista kuvista. Toimituksen ulkopuolisten kuvälähteiden käyttöä pyritään sovittamaan olemassa oleviin prosesseihin ja eettisiin periaatteisiin, jolloin niitä pyritään käyttämään ja arvioimaan samoin kriteerein kuin muitakin journalismin kontekstissa julkaistuja kuvia.
- Tekoälyä hyödynnetään visuaalisen journalismin tekemisessä, joskin sen hyödyntäminen on vasta alkutaipaleella. Myös visuaalisuuteen liittyvä analytiikka koetaan kiinnostavaksi, mutta se ei toistaiseksi ole kovin syvällistä ja kattavaa. Se ei esimerkiksi kerro, miksi tietty kuva olisi ns. hyvä kuva.
- Kasvavat kuvavirrat lisäävät kuvatoimittamisen merkitystä. Kyky hahmottaa juttukokonaisuuksia visuaalisesti ja vastata itse visuaalisuuden toteuttamisesta korostuvat. Design-taitoisten ihmisten määrä mediataloissa kasvaa. Heiltä odotetaan uuden visuaalisen kerronnallisuuden osaamista.
- Moniosaajuutta ja laajaa ymmärrystä visuaalisuudesta korostetaan, joskin myös tietynlainen erikoisosaaminen arvioidaan hyödylliseksi, kuten animoituun grafiikkaan liittyvä osaaminen. Visuaalisen journalistin digitaitojen jatkuva kehittäminen koetaan tärkeäksi.

Tutkimushankkeen kuvaus ja toteutus

Tämä media-alalle suunnattu raportti tarjoaa näkymiä visuaalisen journalismin kehityksestä ja tulevaisuudesta. Raportti pohjaa Åkerlundin mediasäätiön rahoittamaan KuvaTieto – tutkimusprojektiin, jossa keskityttiin kuvajournalistisen työn tulevaisuudennäkymien parantamiseen.

Tutkimuksessa oli kolme osa-aluetta:

- 1.** Pohtia millaista kuvajournalismi parhaimmillaan voisi olla. Selvittää, millaisia käytäntöjä, esimerkkejä ja käsitteellistyksiä on olemassa.
- 2.** Jalkauttaa tuotettu tieto osaksi kuvajournalistien koulutusta Tampereen yliopiston Viestintätieteiden yksikköön.
- 3.** Kartoittaa media-alan ammattilaisia käsityksiä siitä millaista visuaalista osaamista ja taitoja media-alalla tarvitaan tulevaisuudessa.

Hankkeen taustalla oli kaksi havaintoa. Ensinnäkin visuaalisuuden merkitys on kasvanut media-alalla digitalisoitumiseen myötä, minkä vuoksi visuaalisen median osaamiselle on tulevaisuudessa kysyntää. Digitalisoituminen alkoi media-alalla laajamittaisesti 2000-luvun alussa, mutta sen vaikutukset ovat sittemmin kiihtyneet. Toiseksi, samaan aikaan kun visuaalisuus korostuu, perinteisiä kuvaajia on toimituksissa vähemmän. Visuaalisen journalismin ammattilaisen rooli on muutoksessa. Digitalisaation myötä yksittäinen kuva halpenee, kun teknologioiden ja työkalujen demokratisoitumisen myötä visuaalisuutta on helpompi tuottaa. Tiedyt työnkuvat katoavat ja uusia syntyy, minkä lisäksi visuaalisen journalismin ammattilaiset työllistyvät monille aloille.

Visuaalisen tiedon analyysiin ja esittämiseen liittyy media-alalla paljon käyttämätöntä potentiaalia, mikä luo tarvetta visuaalisuuteen liittyvälle tulevaisuusajattelulle. Digitalisaatio mahdollistaa uusia kerronnan muotoja, minkä lisäksi erilaisten tietomassojen välillä on helpompi liikkua. Koneoppiminen ja automaatio kehittyvät, mikä osaltaan vaikuttaa kuvallisuuteen.

KuvaTieto – hankkeen päätuotos oli tuottaa media-alan ja yliopisto-opetuksen käyttöön syvempi ymmärrys uusien kamerateknologioiden ja tietoteknisten tiedon louhinta- ja analyysimenetelmien mahdollisuuksista kuvajournalistisen työn uudelleen suuntaamisessa. Tämä raportti kokoaa keskeiset löydökset tehtyjen haastattelujen pohjalta, minkä lisäksi raportin liitteeseen on koottu alaan liittyviä esimerkkejä ja ohjeistuksia.

Haastattelut

Hankkeessa toteutettiin 11 teemahaastattelua, joissa haastateltiin yhteensä 12:ta henkilöä mediataloista, viestintätoimistosta sekä visuaalisen viestinnän opetuksesta ja tutkimuksesta. Haastatteluiden tarkoitus oli kartoittaa parhaita kuvajournalistisia käytäntöjä, esimerkkejä ja käsitteellistyksiä ja näin selvittää, mitä kuvajournalismi parhaimmillaan voisi olla. Haastateltavien työtehtävät liittyvät läheisesti visuaalisuuteen. Haastateltavat toimivat kuvapäällikköinä ja visuaalisuuden johtajina, valokuvaajina, graafisina toimittajina ja visuaalisen journalismin tuottajina. Opetuksen ja tutkimuksen puolen haastateltavilla oli asiantuntemusta valokuvauksesta, uutisdesignista, vuorovaikutteisesta teknologiasta ja konenäöstä.

Haastattelut toteutettiin elokuussa 2022 – joulukuussa 2023. Haastatteluiden kesto vaihteli tunnista puoleentoista tuntiin. Niissä keskusteltiin temaattisen haastattelurungon pohjalta visuaalisuuteen liittyvästä ammattitaidosta ja osaamisesta, visuaalisista teknologioista ja laitteista sekä visuaalisuuden tutkimuksesta ja opetuksesta median ja viestinnän alueella. Haastateltavan taustasta riippuen journalismin tekeminen, tutkimus ja opetus painottuivat eri tavoin. Haastatteluissa keskityttiin erityisesti visuaalisuuden tulevaisuuden kehityssuuntiin.

Uudet julkaisualustat ja kerronnan muodot

Kuvajournalismissa on aina ollut olennaista saatavilla olevan uusimman teknologian hyödyntäminen ja jatkuva kehittäminen. Tämä on liittynyt osittain siihen, että viive uutistapahtuman ja siitä kertovan uutiskuvan julkaisemisen välillä on pyritty saamaan mahdollisimman pieneksi. Aikaikkuna on kaventunut entisestään, kun digitalisoituminen on tuonut viestintään reaaliaikaisuuden. Nopeissa uutistilanteissa ei välttämättä suuresti mietitä, onko kuva ”hyvä” esimerkiksi komposition näkökulmasta, vaan tärkeää on ylipäätään saada kuva julkaistavaksi esimerkiksi paikalla olleelta lukijalta.

Digitalisaatio ja uudet julkaisualustat vaikuttavat kuvakerrontaan. Vaikka mediatalojen haastateltavat korostavat kuvien tiedonvälittämisroolia (“nätti kuva ei riitä”), verkon jatkuva sisältövirta korostaa kuvallisuuden merkitystä huomion herättäjänä ja vetovoimatekijänä.

Mediataloissa on otettu käyttöön analytiikkaa siitä, millainen kuvallisuus toimii hyvänä imuna juttuun. Analytiikka tosin lähinnä laskee klikkausten määrää ja videoiden katsomiskestoja, eikä anna selkeää kuvaa siitä, miksi tietty kuva olisi ns. hyvä kuva. Kuva on houkutin erityisesti verkkojulkaisemisessa, tai se auttaa ymmärtämään mistä on kysymys. Kuvat voivat myös rytmittää juttua. Tällöin kuvallisuus lähinnä tukee tekstikerrontaa eikä sen oma merkitys visuaalisena informaationa korostu.

Haastateltavat tekevät visuaaliseen journalismiin erotteluja julkaisualustan perusteella. Verkkolehden tehdään erilaisia kuvavalintoja kuin printtilehden, minkä lisäksi verkko- ja printtilehden ja toisaalta tv:n visuaalisuus eroavat toisistaan jo teknisistäkin syistä. Mobiililaitteissa näytön koko luo haasteita siihen, miten kuvallisuus saadaan taipumaan siihen.

Mediatilat joutuvat pohtimaan myös, millaisella tyylillä ne ovat läsnä sosiaalisessa mediassa, ja kuinka paljon journalistinen kuvallisuus mukautuu sosiaalisen median logiikkaan. Sosiaalisen median alustat tuntuvat monen haastateltavan mielestä pakottavan yksinkertaistamiseen ja yhdenmukaiseen kuvakieleen, sekä lyhyisiin katseluaikoihin. Myös yleisön mieltymykset suuntaavat osaltaan visuaalisuuteen liittyviä valintoja. Kun ihmiset tottuvat tietynlaiseen ja tietynlaatuiseen kuvailmaisuun, he odottavat sitä myös journalistiselta medialta.

Journalismin kuvakerronta pyrkii totuudenmukaisuuteen ja siten perustuu siihen oletukseen, että kuvassa esitetty on totta. Kuvan totuudenmukaisuuden ajatellaan rakentuvan sille, että yksittäistä uutiskuvaa ei juurikaan muokata. Toisin sanoen oletetaan, että valokuvakamera itsessään olisi totuuden kerronnan väline. Journalistisen valokuvan käsittelyssä on perinteisesti noudatettu pidättyvää linjaa. Uusi kuvallisuus pakottaa journalismiin pohtimaan, missä määrin journalistista kuvaa voi suodattaa ja kuinka paljon kerrontaa voi yksinkertaistaa, mahdollisesti sisällön kustannuksella.

Sosiaalisen median alustoilla kuvien visuaalisen sisällön suodatus erilaisten ‘filterien’ avulla on kuitenkin usein oletus. Lisäksi nykyisissä älypuhelin-kameroissa alkaa olla oletuksena erilaiset filtrit, jotka poistavat kohinaa ja hälyä, ja jotka saattavat luoda visuaalisuutta, jota sellaisenaan ei ole ollut olemassa kameran objektiivin edessä. Yhä useamman älypuhelimien tuottama kuvallisuus on siis jo lähtökohtaisesti tekoälyalgoritmin muokkaamaa. Sosiaalisesta mediasta tutut suodatetut kuvat valuvat myös perinteiseen journalismiin, kun sosiaalisen median sisältöä upotetaan journalistisille verkkosivustoille kasvavassa määrin.

Hyvä journalistinen kuva ja oma visuaalinen ilme

Aiemman tutkimuksen mukaan uutisjournalismissa pyritään usein toistamaan hyväksi todettuja ja tuttuja kuvatyyppejä, jotka tarjoavat lukijalle tuttuutta, muistettavuutta ja tiedonsaannin helppoutta (Zelizer 2010, 18; ks. myös Mäenpää 2023). Toisin sanoen kuvan informatiivisuus ei ole ainoa kriteeri kuvavalinnoille, vaan kuvien täytyy avautua helposti lukijoille, jotta ne toimivat tehokkaasti osana tiedonvälitystä. Konventioiden toistamisessa on kuitenkin vaara toistaa stereotyyppistä kuvastoa, mihin mediataloissa pyritään kiinnittämään huomiota. Tällainen monimuotoisuuden seuranta ei tosin ole välttämättä reaaliaikaista. Esimerkiksi kuvissa esiintyvien ihmisten sukupuolijakaumaa saatetaan seurata jälkikäteen analytiikalla, mutta reaaliaikainen seuranta tuottaa vielä haasteita.

Hyvän journalistisen kuvan ideaali sekä journalismin eettiset standardit asettavat rajoja journalistiselle kuvan käytölle, vaikkakin koko ammattikuntaa sitovat Journalistin ohjeet kuvaavat lähinnä kirjoittavien toimittajien todellisuutta (ks. Koponen ym. 2016 [Liitteessä](#)). Journalismin raameissa ei ideaalisesti tuoteta kuvallisia esityksiä, joissa viihteellisyys tai näyttävyyys menisivät tosiasioiden edelle. Kuvallisessa esittämisessäkin on pyrittävä kohti muokkaamatonta kuvaa, eikä esimerkiksi kuvanparantelulla tai yksityiskohtia keksimällä saa johtaa lukijaa harhaan. Eettiset standardit kaventavat journalistisen kuvan muotoja keskittymällä tietynlaiseen kamerankäytön ideaaliin, joka ei huomioi uusia kuvan tekemisen muotoja kuvatietokantojen käytöstä tekoälypohjaiseen visuaalisuuteen (vrt. Lehmuskallio & Haara, painossa).

Kuvallisuutta suuntaa myös pyrkimys kohti mediatalolle ominaista kuvakerrontaa ja –ilmaisua. Mediatalon oma visuaalinen linja opitaan monesti vasta työn kautta, ja se kytkeytyy yllä olevien eettisten ohjeiden lisäksi mainonnalliseen brändiin, toisin sanoen muun muassa visuaalisesti tuotettuun mielikuvaan. Se suuntaa muun muassa sitä, millaisia kuvia kannattaa ottaa, miten kuvia rajataan, miten kuvaustilanteissa vuorovaikutetaan ihmisten kanssa ja minkä tyyliin grafiikkaan pyritään. Visuaalista ilmettä kehitetään käymällä mediatalon sisäisiä keskusteluita yksittäisistä kuvavalinnoista ja visuaalisista linjauksista. Linjauskeskusteluissa pohditaan esimerkiksi kuvaamisoikeuksia, tiedon verifiointia, julkaisemista eri julkaisualustoilla, kuvaustilanteiden ohjaamista ja kuvan manipuloimista. Lisäksi käsitellään sitä, kuinka soveliaista tietty kuvallisuus on juuri kyseiselle julkaisulle.

Yksittäisen kuvajournalistin visuaalista luovuutta rajaa se, että persoonalliselle otteelle ei ole suuresti tilaa journalismin ammatillisessa kontekstissa. Journalistinen kuva onkin pitkälti konventioiden, geneeristen mallien ja tiukan tekniikan käytön sanelemaa. Osa haastateltavista olisi kuitenkin kaivannut enemmän tukea henkilökohtaisen visuaalisen kerronnan kehittämiseksi, jolla olisi mahdollista myös sitouttaa paikallista lukijakuntaa. Tekniseen kuvaamiseen ja visuaalisiin tehokeinoihin keskittymisen sijaan toivottiin enemmän visuaalisesta kerronnasta ja kuvista puhumista, jotta kuviin liittyviä valintoja voisi perustella paremmin journalistisen työn kontekstissa. Nykyään peruskuvaustaitojen omaaminen on yleisempää kuin aiemmin, joten visuaalisen journalistin ammattitaito ei voikaan perustua pelkkään tekniseen kuvaustaitoon. On esimerkiksi oltava silmää sille, mikä on milloinkin merkityksellistä journalismin näkökulmasta. Lisäksi on kehitettävä visuaalista ajattelua ja kuvan tajua.

Oma kuvatuotanto ja lisääntyneet toimituksen ulkopuoliset kuvalähteet

Visuaalisen tiedon tuottaminen muuttuu, kun kameroita on enemmän ympärillämme. Mediataloissa on edelleen halua tuottaa omaa kuvaa, ja tällaisen kuvaston tuottamiseen tarvitaan kuvaajia. Skuupit kuvataan itse jo senkin takia, että juttu ei lähde vuotamaan, mutta oma uniikki kuvallisuus voi toimia myös valttikorttina ja erottautumistekijänä. Omia kuvia preferoidaan erityisesti maksullista sisältöä varten, kun myös verkkoon on ryhdytty tuottamaan enemmän maksullista sisältöä.

Samaan aikaan kun mediataloissa painotetaan oman kuvatuotannon tärkeyttä, sen osuuden arvioidaan laskeneen prosentuaalisesti kaikista julkaistuista kuvista. Ulkopuolisen kuvatuotannon osuuden ohessa on kasvanut kuvalähteiden määrä. Journalismissa on pohdittava, miten uusien kuvalähteiden käyttö saadaan sopimaan olemassa oleviin normeihin ja käytäntöihin, joissa korostuu muun muassa totuudellisuus, läpinäkyvyys ja eettisyys. Oman kuvaajatiimin ollessa pieni ja heidän ottamien kuvien keskittyessä tietyn tyyppiseen kerrontaan on ulkopuolisella kuvallisuudella ja sen totuudenmukaisuuden tarkastamisella yhä suurempi rooli. Tätä mielellään delegoidaan esimerkiksi isoille kansainvälisille kuvatoimistoille tai muille kolmansille osapuolille, jotta verifiointiin ei kulu liikaa resursseja. Muissa Pohjoismaissa, esimerkiksi Norjassa, on päädytty eri toimitusten yhteisiin kuvaverifiointipalveluihin.

Määrällisesti merkittävimmät ulkopuoliset kuvalähteet ovat kuvatoimistot sekä nopeasti viime vuosina merkitystään kasvattanut lukijoiden tuottama kuvallisuus. Lukijoiden tuottaman sisällön käyttö journalismissa on lisääntynyt 2000-luvulla sosiaalisen median ja matkapuhelinten käytön yleistymisen myötä. Lukijakuvien merkitys korostuu nopeissa uutistilanteissa, joissa uutistapahtumasta on saatava nopeasti jokin kuva eikä oma kuvaaja ole vielä tai ollenkaan paikalla. Yleisökuvia voidaan käyttää tiedon välittämisen lisäksi yleisön sitouttamiseen, jolloin kuvia käytetään ”kevyemmin”.

Journalismissa on arvostettu kuvia niiden silminnäkyisyys-roolin takia. Valokuva osaltaan väittää yleisölle, että kuvaaja kuvausvälineineen on ollut paikalla. Tänä päivänä kuvia tuottavat lukijoiden ohella etäältä ohjattavat ja automatiikalla toimivat kamerrat, esimerkiksi valvontakamerrat, riistakamerrat, dronekamerrat tai satelliittikamerrat, jolloin kuvaustilanteissa kameran ja ihmisen sijaan vain kamera on ollut paikalla. Tällaisia automaattisesti ja semi-automaattisesti otettuja kuvia, joita journalismissa hyödynnetään, julkaistaan enenevässä määrin esimerkiksi sodista ja luonnonmullistuksista raportoitaessa.

Lukijoiden ja automatiikan tuottaman kuvallisuuden hyödyntäminen vaatii omanlaistaan osaamista ja sen verifiointi voi olla työlästä. Vaikka erilaisia

työkaluja on saatavilla verifioimisen tueksi, erityisesti satelliittikuvien tapaisten kuvien käyttäminen vaatii erityistä osaamista, prosesseja ja resurssointia. Yleisön tuottaman sisällön hyödyntämiseen tarvittavat taidot eivät tarkoita sitä, että jokaisella toimituksessa tulisi olla forensisen verifikaation taidot, mutta yleisön tuottaman sisällön hyödyntäminen päivittäisessä uutistyössä vaatii perustaitoja sisällön todentamisen prosessista. (ks. Craig Silvermanin toimittama [Verification Handbook liitteessä](#)).

Viestinnän ammatillistumisen myötä erilaiset toimijat tarjoavat kuvia journalismin ulkopuolelta kasvavassa määrin. Handout-kuvien tapaisen kuvallisuuden käyttöä karsastetaan journalismissa, koska niiden kautta on mahdollista pyrkiä vaikuttamaan journalistiseen sisältöön ja esittämään ihmiset tai asiat itselleen edullisessa valossa. Toisaalta erään haastateltavan mukaan kuvatoimittajalta menee helpommin läpi sellainen handout-kuva, jos siinä on valmiiksi jotain säröä ja se on tehty ”journalismin näköiseksi”. Nämä toimituksen ulkopuolisen ottamat kuvat eivät myöskään aina palvele hyvin suunniteltua juttukokonaisuutta, vaikka niitä käytetään.

Kuvajournalistien (ja uutiskuvatoimistojen) tuottamia kuvia pidetään mediataloissa luotettavampina dokumentaarisina kuvina, sillä tällaisten kuvien taustat ovat selvät, eli ‘alihankintaketjuja’ pidetään luotettavana ja väärinkäytöksistä on kovat sanktiot. Kuvajournalistin ammattilaisen voi olettaa myös sisäistäneen journalismin periaatteet ja toimintatavat, vaikkakin yhä useampi kuvajournalisti työskentelee freelancerina myös esimerkiksi mainonnan ja yritysviestinnän parissa.

Journalistit etsivät uutisvihjeitä ja silminnäkemateriaalia kasvavassa määrin sosiaalisesta mediasta. Sosiaalisessa mediassa vastaan tuleva sisältö voi kuitenkin olla kauan kiertänyttä ja muokattua. Toisaalta tekniikan avulla on mahdollista tuottaa suurempia määriä kuvageneraatioita, kuvamanipulaatioita ja -väärennöksiä. Sosiaalisen median kuvavirta ja muun käyttäjien tuottaman kuvallisuuden käyttäminen journalismissa korostavat visuaalisen journalismin roolia luotettavana ja eettisenä kuvallisen tiedon välittäjänä. Lähteistämisen, kontekstoimisen ja todentamisen lisäksi uudet toimituksen ulkopuoliset kuvälähteet ovat monimutkaistaneet kuvaoikeuksiin liittyviä kysymyksiä ja korostaneet tekijänoikeuslain osaamisen tarvetta. On selvitetävää, kuka loi sisällön ja kuka sen omistaa. On huolehdittava käyttösopimuksista ja huomioitava sopimuksessa myös se, jos kuvasisältö halutaan tallettaa mahdollista jatkokäyttöä varten omaan arkistoon. Journalismissa voimakkaasti yleistyneet upotukset sosiaalisesta mediasta liikkuvat kuvaoikeuksien näkökulmasta harmaalla alueella, sillä näissä tapauksissa kuvasta ei yleensä makseta kuvan omistajalle.

Tekoälyllä luodun visuaalisen sisällön kohdalla tekijänoikeuskysymykset mutkistuvat entisestään, ja tekoälyllä tuotettu kuvallisuus on uusi ja kasvava keskustelun alue. Haastateltavat arvelevat, että kuvallisuuteen tekoälyllä on kasvava rooli kuvituskuvien tuottamisessa, missä sitä jo hyödynnetäänkin. Hankalampi kysymys on se, yleistyvätkö jossain vaiheessa tekoälyllä tuotetut kuvat myös osaksi uutistapahtumien kuvitusta (tekoälystä ks. [Liite](#)).

Kuvalogistiikka

Kasvatavat kuvamassat lisäävät kuvalogistiikan merkitystä. Kuvituksessa ja graafisessa ilmaisussa on ymmärrettävä, miten kuvia käsitellään suurina massoina. Tekoälyä pyritään ottamaan toimituksissa avuksi nopeuttamaan kuvavirtojen läpikäymistä, erityisesti kuvamassojen suodatusta ja relevanttien osumien löytämistä ajatellen. Kun uutistapahtumasta saatetaan saada tuhansia kuvia, on yksittäisen ihmisen työlästä käydä kaikkia kuvia läpi.

Tulevaisuudessa tekoälyn merkitys kuvien kategorisoinnissa ja lajittelussa sekä tarjoamisessa suoraan toimittajien ja visualistien käyttöön kasvaa ja tähän osa haastateltavista jo tässä vaiheessa panostaakin. Toisin sanoen kuvien seulonta ja tarjoilu journalisteille saattaa entisestään automatisoitua, ja siten myös kuvien julkaisuun liittyvät prosessit. Haastateltavat tuovat kuitenkin esiin ihmisen roolin merkityksen korostamalla, että ainakin nykyään vielä kone ehdottaa kuvia ja ihminen tekee lopullisen päätöksen niiden käytöstä.

Kuvien uudelleenkäytössä metatietojen merkitys kasvaa (mm. EXIF-tiedostot, asiasanat, alt-tekstit, kuvatekstit), ja ne ovat luonnollisesti erityisen tärkeitä kuvien kategorisointiin kuvatoimistoissa. Mediataloissa kuvien varustaminen perusmetatiedoilla on standardisoitua, mutta muuten saatetietojen tuottamista kuvataan melko vapaamuotoiseksi pitkälti kuvaajien varassa olevaksi käytännöksi. Metatiedoissa on kyse paitsi kuvien käytettävyydestä ja löydettävyydestä, niin myös kuvien eettisestä käytöstä. Varustamalla kuva metatiedoilla ja lisäämällä relevanttia kontekstia kuvan tuottajan on mahdollista määrittää ja ohjata tuotettujen, valikoitujen ja julkaistujen kuvien tulkintaa esimerkiksi niin, että asiat ja ihmiset eivät mene väärään kontekstiin. Metatietojen lisääminen käsin on kuitenkin työlästä ja resursseja vievää, minkä takia tämä alue tulee tulevaisuudessa todennäköisesti entisestään automatisoitumaan. Haasteena on, että löydettyjen kuvien totuudenmukaisuuteen tulee voida luottaa, jolloin automaatiota pitää toteuttaa erityisen harkinnan varassa.

Tekoälyllä voidaan tuottaa metatietoja kuviin, mikä voi tukea esimerkiksi kuvajournalistin työssä tarvittavaa kykyä tunnistaa ihmisiä kasvoista. Riippuen metatiedon tyypistä kuvantunnistusalgoritmit ovat enemmän tai vähemmän kehittyneitä. Esimerkiksi kasvojen tunnistus tiedossa olevien kasvojen avulla on jo pitkälle kehittynyttä, kun taas vapaampi kasvojentunnistus ilman etukäteistietoa on virhealttiimpaa.

Haastatteluissa nousee esiin halu rikastaa metatietoja tulevaisuudessa yhä enemmän valikoitujen algoritmien avulla. Tämä helpottaisi kuvaajien ja kuvatoimittajien työtä. Kehitystyötä tehdään jo sen eteen, että tulevaisuudessa toimittajalle tarjolle tulevat kuvat voisivat määräytyä algoritmien avulla muillakin tavoin, kun arkistoon laittamisjärjestyksessä tiettyjen asiasanojen pohjalta. Paremminkin toimivan

automatiikan toivotaan vapauttavan resursseja esimerkiksi suunnittelemaan visuaalisia kokonaisuuksia ja panostamaan kuvaajien tekemiin juttukokonaisuuksiin.

Uutisorganisaatioissa on kiinnostusta kehittää omia työkaluja, jotka tarjoaisivat räätälöidympiä rajapintoja journalisteille, mutta kehitystyö vaatii resursseja, uudenlaista asiantuntijuutta tietojenkäsittelystä, ohjelmoinnista ja datankäsittelystä sekä yhteistyötä muiden yritysten kanssa. Lisäksi monilla muilla toimialoilla tarve journalistiselle totuudelle ei ole yhtä merkittävää kun journalismin piirissä. Niinpä uutisorganisaation sisäinen, kustomoitu tekoälykehitys on ainakin toistaiseksi vain parhaiten resursoitujen uutisorganisaatioiden saatavilla, kun muille mahdollisempia ovat Googlen, Amazonin ja Microsoftin kaltaisten teknologiajättien tarjoamat ratkaisut.

Kuvatoimittaminen ja visuaalisuuden tuottaminen

Kuvavirtojen kasvun myötä kuvatoimittamisen merkitys kasvaa (kuvien aihe/välinekohtainen valikointi, kuratointi ja editointi). Kuvatoimittamisessa keskeiseksi on tullut kuvavirtojen seuraaminen. Kuvatoimittaminen voi olla osittain myös kuvaajien tehtävä, joten kuvaajille tulevat tutuiksi eri julkaisualustojen tarpeet ja mahdollisuudet sekä kuvatoimistojen ja kuva-arkistojen hyödyntäminen. Erilaisia kuvapankkeja ja arkistoja käytetään aiempaa enemmän. Mediatalot/-konsernit ovat alkaneet panostaa myös omien kuva-arkistojen kehittämiseen, ja samalla haastatteluissa todetaan, että omat kuva-arkistot ovat usein jääneet melko huonollekin ylläpidolle. Kuva-arkistojen/-pankkien merkitystä on korostanut se, että nykyään journalistit kuvittavat monet juttunsa itse. Siksi kaikilta journalisteilta vaaditaan jonkin verran paitsi kuvateknistä osaamista, niin myös tietoa kuvaoikeuksista ja kuvalogistiikasta.

Haastateltavat nostavat esiin kyvyn hahmottaa journalistisia juttukokonaisuuksia visuaalisesti ja vastata itse visuaalisuuden toteuttamisesta alusta loppuun. Visuaalisen journalistin ammattitaito ei voi pohjata pelkälle tekniselle osaamiselle aikana, jolloin teknologian helppokäyttöistymisen myötä peruskuvaustekniikkaa osaavat käyttää muutkin. Kun visuaalisuus asettuu osaksi journalistisia sisältöjä, aihetta mietitään visuaalisuuden näkökulmasta jo suunnitteluvaiheessa. Silloin myös toimittajalla tai tuottajalla tulisi olla vastuuta visuaalisesta kerronnasta, joskaan journalistiset käytännöt eivät ole antaneet tähän kovin hyvin puitteita. Haastatteluiden perusteella design-taitoisten ihmisten määrä mediataloissa kasvaa. Heiltä odotetaan ulkoasun, valokuvan ja videon osaamista, sekä erityisesti uuden visuaalisen kerronnallisuuden korostamista. Design-tuottaja on uusi ammattinimike, joka kuvaa tätä visuaalisuuden merkityksen muuttuvaa roolia.

Pienemmissä organisaatioissa visualistit ja (kirjoittavat) toimittajat ovat usein lähempänä toisiaan, kun taas isompien mediatalojen organisoituminen on voinut olla fragmentoitunutta (“tehdasmalli”). Uusi design-tuottajan rooli on siltarooli, joka kuvastaa tiimimuotoisen työnteon yleistymistä suomalaisissakin mediataloissa.

Tärkeäksi nousee visuaalisen journalistin kyky kommunikoida myös tietoteknisten koodareiden ja graafikoiden kanssa sekä ymmärtää koodaamisella toteutettujen esitystapojen mahdollisuuksia ja rajoitteita eri julkaisualustoilla, vaikka itse koodaamista ei taitaisikaan. Kuvituksessa ja graafisessa ilmaisussa korostuu kyky ymmärtää dataa ja tietomassoja (vastinparina haastatteluissa nostetaan esiin taiteellisesti ilmaiseva graafinen suunnittelija). Opintoihin nähdään hyödylliseksi kokonaisuudet, joissa koodaus ja visuaalinen viestintä nivoutuvat yhteen. Samaan aikaan haastatteluissa epäillään, hakeutuuko journalistiikkaa opiskelemaan tarpeeksi teknologiaorientoituneita henkilöitä, jotka olisivat motivoituneita ymmärtämään tietoteknistä koodaamista ja datan visualisoinnin mahdollisuuksia.

Perusdigitaidot, monimediaosaaminen ja jatkuva oppiminen

Journalismin tulevaisuuden nähdään olevan printin sijaan verkossa, joten verkkojulkaisemisen kehittämiseen panostetaan erityisesti. Keskittyminen digitaaliseen julkaisemiseen yhdessä kuvaeditoinnin automaation kehityksen kanssa on lähes kokonaan hävittänyt kuvien tekniseen painolaatuun liittyvät toimenkuvat.

Teknologian helppokäyttöistyminen ja tiimityö korostavat moniosaajuutta. Laaja ymmärrys kuvasta on muutakin kun taittamista ja kuvitusta. Julkaiseminen on monikanavaista, mikä vaatii laajempaa käsitystä visuaalisuudesta kuin vain yhden välineen tai kerrontatavan kautta. Esimerkiksi termi “monimediajournalisti” kuvaa journalistia, joka omaa perustaidot paitsi still-kuvauksesta, niin myös videosta, ja mahdollisesti myös grafiikasta ja äänestä. Etenkin pienemmissä mediaorganisaatioissa on todennäköisemmin osattava tehdä monenlaista. Silti tietynlainen erikoistuminen koetaan hyödylliseksi. Esimerkiksi animaatio-osaamisesta on hyötyä, sillä animoitu grafiikka koetaan tällä hetkellä kiinnostavana.

Kuvajournalistin on osattava käyttää erilaisia järjestelmiä ja seurattava monia lähteitä aina uutismediasta ja paikallishallinnosta sosiaaliseen mediaan. Tässäkin monitoroinnissa teknologiaa voi ottaa avuksi. Perusdigitaidot ovat tärkeä pohja ja työkalupakki, joka auttaa ottaman uutta teknologiaa haltuun ja pysymään erilaisissa muutoksissa mukana. Monet ohjelmistojen käyttötaidon tapaiset asiat opitaan syvemmin vasta työtä tehdessä. Lisäksi tekniikka kehittyy, minkä myötä alustat ja ohjelmat vaihtuvat aika ajoin. Korona-pandemian myötä digitaidot tulivat entistä keskeisemmiksi muun muassa etätöiden tähden.

Vaikka visuaalisia tekniikoita voi opettaa, luontainen orientoituminen visuaaliseen ajatteluun, ideointiin ja ilmaisuun hyödyttää myös journalismin viitekehyksen sisällä. Valmiutta oppia uutta sekä kiinnostusta erilaisia visuaalisen kerronnan muotoja ja tekniikoita kohtaan pidetään tärkeinä henkilökohtaisina ominaisuuksina.

Haastateltavat nostavat oman osaamisen kehittämisen tärkeäksi, kunhan aika sen sallii. Visuaalisen journalismin tekemisessä energiaa saattaa kulua ohjelmistojen ja muiden digitaalisten työkalujen käytön opetteluun jopa siinä määrin, että sen koetaan olevan pois visuaalisten sisältöjen kehittämiseen käytettävästä ajasta. Tavat kehittää visuaalista osaamista vaihtelevat omaehtoisesta teknisten työkalujen opettelusta “googlettelemalla” ja itseoppimismateriaalien avulla organisaatiosoiisiin työpaikan järjestämiin pakollisiin ja vapaaehtoiisiin koulutustilaisuuksiin sekä omiin opintoretkeihin mediataloihin, joiden innovatiivista tapaa tehdä visuaalista kerrontaa arvostetaan. Innoitusta haettiin myös erilaisista seminaareista ja konferensseista sekä kuvajournalistien sosiaalisen median tileiltä.

Kehityssuuntien selkänajat

Pohjoismaisessa kontekstissa Suomen ajatellaan olevan hyvässä asemassa ja jopa edelläkävijämaa visuaalisen verkkojournalismin tekemisessä. Yle ja Helsingin Sanomat tuodaan esiin korkeatasoisen visuaalisen journalismin tekijöinä ja toisaalta Aamulehden pitkä perinne visuaalisen journalismin tekemisessä. Myös Suomen Kuvalehden visuaalisia töitä seurataan. Suomalainen mediakenttä on kuitenkin pieni, joten innoitusta tulevaisuuden kehityssuunnille ja esimerkkejä tavoille tehdä visuaalista sisältöä eri alustoille haetaan ulkomaisista mediataloista. Muut pohjoismaiset mediatalot ja erityisesti julkisen palvelun pohjoismaiset yhtiöt mainitaan hyvinä selkänajoina (mm. NRK, SVT, TV2). Referenssipisteiksi mainitaan myös isot mediatalot New York Times, Washington Post ja Reuters, joiden innostusta, digitaalisia visualisointeja ja resurssointia visuaaliseen kerrontaan arvostetaan. Englanninkielisten maiden lisäksi esiin tuodaan espanjalainen grafiikka- ja informaatiomuotoiluosaaminen.

Käytössä olevat resurssit ja työvälineet sekä toimituksen oma työkaluttuuri rajaavat visuaalisten toteuttamistapojen mahdollisuuksia. Päivittäisjournalismin tekeminen on nopeatempoista ja käytettävissä oleva aika ja taloudelliset resurssit rajalliset. Esimerkiksi New York Timesin visuaalisen investigaation tiimin (ks. [liite](#)) kaltaisen ryhmän perustaminen koetaan olevan turhan suurimuotoista ja työlästä journalismin tekemistä Suomen kontekstissa. Tästä johtuen tällaisen tiimin perustaminen ei haastateltavien mukaan ole ainakaan lähitulevaisuudessa kehityskohtena, vaikka se nähdäänkin kiinnostavana uudenlaisena lähestymistapana journalistiseen kuvallisuuteen.

Teknologian kehitys voi tulevaisuudessa helpottaa myös tutkivan journalismin ja tapahtumiin liittyvien rekonstruktioiden tekemistä, sillä tekoälyä voi hyödyntää tiedon keräämisessä ja merkityksellistämässä. Esimerkiksi kuvamassojen prosessoimisesta tekoälyä hyödyntäen on käynnissä erilaisia projekteja. Mm. Ylen News Labin Louhos-projektissa, jossa on mukana myös tekoälykoodareita, kokeillaan, missä tekoälystä

voisi olla hyötyä ja milloin siihen voi luottaa ja milloin ei. Ylen Sandbox-konsepti puolestaan helpottaa taiteellis-teknisten kokeilujen tekemistä.

Tulevaisuuden suuntaviivojen ennakoimattomuus

On ennakoimattomuutta, millä kaikilla tavoilla tekstillä ja kuvalla voidaan tulevaisuudessa tehdä asioita ja ymmärtää niiden sisältöä. Kehityskaarien ennustaminen on vaikeaa, mutta ne vaikuttavat ihmisten palkkaamiseen ja työnkuviin.

Kehityksessä tapahtuu heiluriliikkeitä ja hypetystä, joka haastateltavien mukaan lähes pakottaa 'lähtemään mukaan'. Esimerkiksi immersiiivisen journalismin suurin kokeilubuumi on kenties ohi, mutta yksittäisiä kokeiluja tehdään edelleen virtuaalisen todellisuuden ja augmentoidun todellisuuden teknologioita hyödyntäen. Vuorovaikutteinen visuaalinen journalismi voi tuottaa uusia kerronnan muotoja, mutta sen mahdollisuudet vaativat ymmärrystä, jota mediataloista ei välttämättä löydy tällä hetkellä tarpeeksi. Myös multimodaalisuus, eli puheen, liikkeen ja kuvallisen tiedon yhdistäminen, on alue, jonka arvellaan voivan tuoda jotain uutta journalistiseen kerrontaan tulevaisuudessa.

Myös aiemmin kuopatut ideat saattavat nousta uudelleen. Esimerkiksi videokerrontaa oli ajettu alas useissa lehtitaloissa, mutta muutaman viime vuoden aikana mediatalot ovat lisänneet ja kehittäneet etenkin verkkovideotuotantoa sosiaalisen median alustojen logiikkaa seurailleen. Videokerronnan lisääminen korostaa kuvajournalistin videokuvaamista. Videon nousun visuaalisen kerronnan muotona arvellaan tapahtuneen erityisesti siksi, että videoilmaisu yleistyi sosiaalisessa mediassa, jossa myös journalistiset mediat pyrkivät olemaan läsnä. Myös freelancer-työn osuuden arvellaan jälleen kasvavan, mikä voi osaltaan korostaa tuottajan roolia.

Joskus arveltu kehityssuunta on ollut oikea, mutta asiat tapahtuvat eri aikajänteellä tai eri järjestyksessä kun oli ennakoitu. Esimerkki kehitysharppauksesta on kielimallien nopea kehitys, kun tarjolla olevan materiaalin määrä ja laskentakapasiteetin kehitys meni yhtäkkiä eteenpäin. Esimerkiksi konenäköön pohjaava kuvien tekstittäminen automaattisesti ja kuvien hakeminen suurista tietokannoista hakusanoilla (image retrieval) on ottanut kehitysharppauksia. Visuaalisen journalistin onkin hyvä tuntee, mihin kielimallien toiminta perustuu, vaikka ei niiden teknistä toteutusta yksityiskohtaisemmin ymmärtäisikään.

Lopuksi

KuvaTieto –projektissa tehty työ on auttanut hahmottamaan ja kehittämään niin media-, opetus- kuin tutkimustyötä visuaaliseen journalismiin liittyen. Tulevaisuuden kehittämiskohteiksi on nähty:

- kuvalogistiikan parempi ymmärrys ja jäsenitys (ts. kuvavirtojen rekisteröinti, kuvavalintojen teko ja niitä tukevien teknologioiden ja tietotaidon kehitystyö),
- tekijän- ja käyttöoikeuksien ymmärrys,
- kuvallisen tiedon varmentamisen ja kontekstoimisen käytännöt,
- tekoälyn käyttö laajojen kuvamassojen (puoli)automaatiossa,
- eri visuaalisten modaliteettien selkeämpi haltuunotto sekä
- näihin liittyvien eettisten ohjeiden päivitys.

KuvaTieto –projektissa tuotettu ymmärrys on julkaistu tämän media-alalle suunnatun raportin lisäksi:

1. Opetukseen

Päivitetty maisteriohjelma, vahvasti muutettu

Hankkeessa tuotettu tieto jalkautettiin osaksi kuvajournalistien opetusta Tampereen yliopiston Viestintätieteiden yksikköön siten, että tutkittu tieto tulisi mahdollisimman nopeasti osaksi yliopiston opetuskäytänteitä. Visuaalisen journalismin maisteriohjelman nimi muutettiin opetussuunnitelman uudistuksen yhteydessä Visuaalisen journalismin ja visuaalisen tutkimuksen maisteriohjelmaksi 1.8.2024 alkaen. Samalla opetussisältöjä muokattiin vastaamaan paremmin muuttunutta mediakenttää ja nykyistä käsitystä visuaalisesta journalismista. Opetukseen tuotiin visuaalisen journalismin rinnalle sisältöjä, jotka antavat vahvemmin eväitä ajatella tutkimuksellisesti kuvasta ja visuaalisesta tiedosta, ts. lisätäkseen ‘kuvan tajua’ ja visuaalista ajattelua. Visuaalisen journalismin osaamisen lisäksi opiskelijoita koulutetaan visuaaliseen teoriaan, menetelmiin ja laajemmin teknisiin ja viestinnällisiin muutoksiin liittyen. Tällaisena opinnot antavat eväitä suunnata laajasti visuaalisen median kentälle, myös, mutta ei pelkästään visuaalisen journalismin ammatteihin.

Työelämäprofessori aiheeseen liittyen (Hannu Kivimäki)

Tampereen yliopiston lukuvuoden 2023-2024 journalistiikan työelämäprofessorin tehtävähaku suuntautui erityisesti visuaalisen journalismin ja datajournalismin suuntaan. Tehtävää hoiti visuaaliseen journalismiin, uutisdesigniin ja käyttökokemussuunnitteluun erikoistunut Hannu Kivimäki. Hän keskittyi lukuvuoden aikana lisäämään ymmärrystä visuaalisen journalismin mahdollisuuksista alalla. Kivimäki on ollut mukana visuaalisen journalismin uuden maisteriohjelman kehittämistyössä ja kutsunut yliopistolle useita alalla toimivia visuaalisen journalismin ammattilaisia

Kivimäki organisoii Journalismin iltapäivä -luentosarjan, jossa kutsutut toimittajat luennoivat ja pohtivat yhdessä opiskelijoiden kanssa visuaalisen journalismin ja journalistin ammatin kehityssuuntia. Luentosarjassa keskityttiin erityisesti datajournalismin ja tekoälyn hyödyntämiseen datan visualisoinnissa, immerssiiviseen journalismiin sekä muistijäljen jättämiseen yleisöön yhteistyössä jalostetulla journalismilla. Luentosarjan tallenteet ovat kuunneltavissa [Radio Moreenin soundcloudista](#).

Eläköityneen professorin uudelleen suuntaaminen visuaaliseen informaatioon (Yanai Toister)

KuvaTieto –projektin löydösten myötä oli ilmeistä, että aiempi kuvajournalismiin keskittynyt tiedotusopin professori tuli suunnata uusien mediakentän ja akateemisen tutkimuksen vaatimusten mukaisesti. Tampereen yliopisto avasikin haun visuaalisen informaation professoriin, joka sijoittuisi yhtäältä journalistiikan opintosuuntaan ja toisaalta tutkimuksellisesti osaksi Visual Studies Lab -tutkimusryhmää. Professorin tarkoitus on uudistaa visuaalisen journalismin opetusta ja tutkimusta kuvallista tietoa ja ajattelua painottaen, yhdistäen journalismin ja laajemman mediakentän parissa tarvittavan visuaalisen osaamisen vaatimukset visuaalisen tutkimuksen perinteeseen. Professori on merkittävä sijoitus alan tulevaisuuden kehitystä ajatellen. Professorissa aloitti 1.9.2024 apulaisprofessori Yanai Toister, osia hänen tehtävistään on kevään 2024 aikana hoitanut dosentti Jenni Mäenpää. Professorin odotetaan jalkauttavan pitkäjänteisesti KuvaTieto –projektin hahmottamia löydöksiä osaksi yliopiston arkea niin opetuksen kuin tutkimuksenkin saralla.

Opetuspuolella on kansallisesti aloitettu keskustelut eri oppilaitosten edustajien kanssa koulutuksen tason ja suunnan yhteisestä kehittämisestä.

Kansalliset valokuvan ja visuaalisen tutkimuksen opetustahot ovat alkaneet kokoontua säännöllisesti suunnatakseen alan opetusta kansallisesti ja keskustellakseen eri koulutusohjelmien tarjonnasta suhteessa toisiinsa. Tampereen yliopiston visuaalisen journalismin ja visuaalisen tutkimuksen maisteriohjelman lisäksi keskusteluissa on mukana relevantit tahot Aalto-yliopistosta, Turun ammattikorkeakoulusta ja Lahden ammattikorkeakoulusta. Seuraavaa tapaamista suunnitellaan syksylle 2024, koollekutsujana tällä kertaa Aalto-yliopiston valokuvauksen opintosuunta. KuvaTieto –hankkeen löydökset jalkautetaan myös tätä kautta osaksi laajempaa kansallista keskustelua.

2. Tutkimuskentälle

Tieteellisinä teksteinä

KuvaTieto –tutkimuksen pohjalta julkaistiin artikkeli *The photojournalistic paradox: Trust in visual journalism* (Lehmuskallio & Haara, painossa) visuaalista journalismia käsittelevässä kokoomateoksessa Routledge Companion to Visual Journalism. Artikkelin lähtöajatus on kuvajournalistinen paradoksi: samaan aikaan kun visuaalisuuden rooli media-alalla kasvaa, kuvajournalistien työskentelyolosuhteet heikkenevät. Mediatalot palkkaavat esimerkiksi suunnittelun (design) ja tietotekniikan alalta uudenlaisia visuaalisuuden ammattilaisia, jotka ovat sitoutuneita toisenlaisten käytännėsääntöjen noudattamiseen kuin aiemmat visuaaliset journalistit. Samaan aikaan alan eettisiin koodistoihin sitoutuneiden kuvajournalistien taloudellinen epävarmuus ja työn kuormitus ovat kasvaneet. Artikkelinä esittää, että paradoksiin tulisi tarttua ymmärtämällä visuaaliset journalistit kuvien ja tiedon välisen suhteen asiantuntijoina. Tällöin painopiste siirtyy (valokuvaus)teknologioiden ja niiden tietynlaisen käytön säätelyn korostamisesta journalismin eettisyyden ja luottamuksen lähteinä ihmisiin, jotka työskentelevät visuaalisen journalismin parissa. Uusien visuaalisten teknologioiden kehitys tulisi ymmärtää mahdollisuutena visuaaliselle journalismille, vaikka aina ei olekaan helppoa mukauttaa ymmärrystä kuvajournalistisista käytännöistä meneillään oleviin nopeisiin muutoksiin. Visuaalisten teknologioiden kehitys vaatii kuvajournalistisen etiikan päivittämistä, jotta uusia visuaalisia kerronnan tapoja voidaan yhdistää osaksi kuvajournalistisia rutiineja ja samalla vaalia luottamusta journalismiin.

Haastatteluihin perustuva empiirisempi akateeminen teksti on tekeillä, työ lähetetään arvioitavaksi journalismin tutkimukseen erikoistuneeseen lehteen (esim. Digital Journalism, Journalism Studies).

Helsinki Photomedia 2024, jossa tutkijat keskustelevat näistä aiheista

Projektin vetäjä on osallistunut kansainvälisen Helsinki Photomedia 2024 – konferenssin järjestämiseen, johon kokoontuu joka toinen vuosi n. 150 valokuvan tutkijaa ympäri maailmaa. Konferenssi keskittyi myös kuvajournalistisiin kysymyksiin, ja hankkeen tutkijat olivat näissä mukana keskustelun vetäjinä (chair) ja kommentaattoreina. Photomedia –konferenssin kautta vahvistimme myös yhteistyösuhteita pohjoismaisiin alan kollegoihin, jotka kutsutaan lokakuussa ja marraskuussa Tampereelle kertomaan tarkemmin työstään (Lundin yliopisto, Tukholman yliopisto ja OsloMet).

Säännöllistä kehittämistyötä projektin aikana, ml työpaja Varalassa

Projekti on mahdollistanut KuvaTieto –hankkeeseen liittyvien asioiden tuomisen myös yliopiston tutkijoiden tietoon, mm. kehittämällä Visual Studies Lab -tutkimusryhmän toimintaa, järjestämällä laajennettuun valokuvaan liittyviä lukupiirejä vierailijoinen (mm. King’s College), kehittämällä tutkijoiden kapasiteettia erillisen tutkimusreitin avulla ja järjestämällä ohjattua toimintaa väitöskirjatutkijoille.

Lähteet

Lehmuskallio, Asko & Haara, Paula (painossa). The photojournalistic paradox: Trust in visual journalism. Teoksessa Nicole Dahmen & T. J. Thomson (toim.) *The Routledge Companion to Visual Journalism*. Routledge.

Mäenpää, Jenni (2023). Nopeus valttina ja taakkana: Uutiskuvajournalismin ammattilaisten harjaantunut näkeminen. *Media & viestintä*, 46(2), 22–42.
<https://doi.org/10.23983/mv.131187>

Zelizer, Barbie (2010). *About to die: How news images move the public*. Oxford University Press.

SISÄLLYS

Tiedon visualisointi	21
Informaatiomuotoilu ja graafisen journalistin ohjeet.....	21
Financial Times Visual Vocabulary.....	22
Investigatiivinen journalismi	23
Bellingcat	23
Forensic Architecture	24
The Visual Investigations team	25
Yleisön tuottama kuvallisuus ja silminnäkijäkuvat.....	26
Guiding Principles for Handling Eyewitness Media.....	26
Verification Handbook.....	28
The ONA Social Newsgathering Ethics Code.....	29
Dart Center for Journalism and Trauma	30
Tekoälyn hyödyntäminen journalismissa	31
Partnership on AI (PAI): AI Tools for Local Newsroom – tietokanta.....	31
PAI: AI Adoption for Newsrooms: A 10 Step Guide.....	33
PAI: 5 Recommendations for Ethical AI in Local News.....	34
Nordic AI Journalism: AI transparency in Swedish Media.....	35
Council of Europe Guidelines on the responsible implementation of artificial intelligence systems in journalism	37

Tiedon visualisointi

Koponen, Hildén ja Vapaasalo ovat kirjoittaneet **informaatiomuotoilusta** kirjan *Tieto näkyväksi* (2016). Informaatiomuotoilun käsitteellä viitataan tiedon visuaaliseen esittämiseen siten, että esitys olisi selkeä ja tieto helposti ymmärrettävissä näköaistin välityksellä. Tiedon visuaalinen esittäminen voi auttaa katsojaa myös keksimään jotain, joka muuten jäisi huomaamatta. Koponen ym. mukaan informaatiomuotoilun vaiheita ovat tiedon valitseminen, järjestäminen ja esittäminen kohderyhmä ja käyttöyhteys huomioiden.

Informaatiomuotoilussa tiedonvälitystehtävän tulisi mennä kaiken muun edelle. Koponen, Hildén ja Vapaasalo (2016) muistuttavat, että myös tietokuvituksen yksityiskohtien tulee journalismissa vastata todellisuutta. Heidän havaintonsa mukaan journalismissa ei ole tavatonta keksiä yksityiskohtia uutisgrafiikkaan silloin, jos ne eivät ole tiedossa. Tämä on ongelmallista, koska lukija ei voi tietää, mitkä journalistisen kuvituksen yksityiskohdat ovat keksittyjä. Edes grafiikoiden sisältämiä suoranaisia asiavirheitä ei aina vaivauduta korjaamaan myöhemmin oikaisuilla. Koponen ja kumppanit muistuttavat, että infografiikka ei ole kuvitusta tai taidetta, vaan visuaalista journalismia, jota koskevat alan eettiset säännöt.

Koponen ym. ovat laatineet omat **Graafisen journalistin ohjeet**. Ohjeiden pohjana on käytetty Journalistin ohjeita, jotka kuvaavat lähinnä kirjoittavien toimittajien todellisuutta. Lisäksi graafisen journalistin ohjeisiin on lisätty kohta, joka liittyy oikeuteen käyttää julkistettuja tietoja grafiikan pohjana ilman oikeudenomistajien erillistä suostumusta.

+

Graafisen journalistin ohjeet

- Graafinen journalisti on vastuussa ennen kaikkea lukijoilleen ja katselijoilleen. Heillä on oikeus saada tietää, mitä yhteiskunnassa tapahtuu. (1.)
- Tiedonvälityksen sisältöä ja muotoa koskevat ratkaisut on tehtävä journalistisin perustein. (2.)
- Myös toisen työtä käytettäessä on noudatettava hyvää tapaa. Lähde on mainittava, kun käytetään toisen julkaisemia tietoja tai kuvia. (7.)
- Graafisen journalistin velvollisuus on pyrkiä totuudenmukaiseen ja selkeään tiedonvälitykseen. (8.)
- Tiedot on tarkistettava mahdollisimman hyvin – myös silloin kun ne on aikaisemmin julkaistu. Tiedon esitystapa ei saa vääristää tosiasioita. (10.)
- Yleisön on voitava erottaa tosiasiat mielipiteistä ja sepitteellisestä aineistosta. Kuvaa ei saa käyttää harhaanjohtavasti. (11.)
- Grafiikan voi julkaista rajallisten tietojen perusteella, mikäli sitä on mahdollista täydentää, kun uutta tietoa on saatavissa. Uutistapahtumia on pyrittävä seuraamaan loppuun saakka ja myöhemmin virheellisiksi tai puutteelliseksi osoittautuvat tiedot on korjattava. (13.)
- Otsikoille, ingresseille, kansi- ja kuvateksteille, myyntijulistelle ja muille esitelyille on löydettävä sisällöstä kate. (15.)
- Julkistetuista tiedoista on yleensä lupa tehdä artikkeli tai grafiikka ilman alkuperäisten oikeudenomistajien erillistä suostumusta, kunhan kyseessä on selvästi uusi, itsenäinen teos. (uusi kohta)

Kuva 1: Graafisen journalistin ohjeet kirjasta Koponen, Juuso; Hildén, Jonatan & Vapaasalo, Tapio (2016). *Tieto näkyväksi: Informaatiomuotoilun perusteet*. Aalto-yliopisto.

Koponen ja kumppanit muistuttavat, että tietokuvituksella ja valokuvalla on erilainen funktio. Tietokuvitus ei edes pyri jäljittelemään todellisuutta, vaan esittämään enemmän tietoa, kuin mitä silmä havaitsee esimerkiksi joitain seikkoja korostamalla. Journalistisen etiikan kannalta hankalia tilanteita syntyy silloin, kun grafiikkaa käytetään kuvituksena ja valokuvan korvikkeena silloin, kun valokuvaa ei ole saatavilla. Metsään voidaan mennä myös silloin, jos yritetään tehdä “oman näköistä” muista erottuvaa grafiikkaa tiedon selkeän esittämisen kustannuksella. Koponen ja kumppanit arvelevat, että graafikon ottaminen tasaveroiseksi osaksi journalistista yhteisöä luo vastuuta ja luottamusta, joka lisää sitoutuneisuutta journalistiseen etiikkaan.

Financial Timesissa työskentelee toimittajista, tilastotieteilijöistä, kuvittajista, kartografeista, suunnittelijoista ja kehittäjistä muodostuva visuaalisen journalismin tiimi, joka käyttää grafiikkaa ja dataa löytääkseen ja selittääkseen uutissisältöjä. Tiimi on luonut havainnollistavan [posterin](#), joka auttaa valitsemaan parhaiten soveltuvan ilmaisutavan visualisoida tietoa kulloisestakin aiheesta kerrottaessa. Tietokuvituksella on mahdollista tuoda esiin ja korostaa esimerkiksi asian muutosta ajassa, asioiden järjestystä suhteessa toisiinsa tai maantieteellistä jakaumaa. Posterin kuva numeraalisen datan esittämisen tapoja. FT:n verkkosivuille on koottu myös muuta materiaalia, kuten parhaita datavisualisoinnin käytäntöjä ja tutkimustietoa.

The poster is a grid of 10 columns and 10 rows of small cards. Each card has a title, a small icon, and a brief description of a visualization technique. The columns are: Deviation, Correlation, Ranking, Distribution, Change over Time, Magnitude, Part-to-whole, Spatial, and Flow. The rows include: Example FT case, Example FT case, Example FT case, Example FT case, Example FT case, Example FT case, Example FT case, Example FT case, Example FT case, and Example FT case. The cards describe various chart types like bar charts, line graphs, pie charts, maps, and network graphs, along with their strengths and weaknesses. At the bottom left, there is a section titled 'Visual vocabulary' with the text 'Designing with data' and 'There are so many ways to visualise data - how do we know which one to pick? Use the categories across the top to decide which data relationship is most important in your story, then look at the different types of chart within the category to form some initial ideas about what might work best. This list is not meant to be exhaustive, nor a wizard, but is a useful starting point for making informative and meaningful data visualisations.' At the bottom right, there is the FT logo and the URL 'ft.com/vocabulary'.

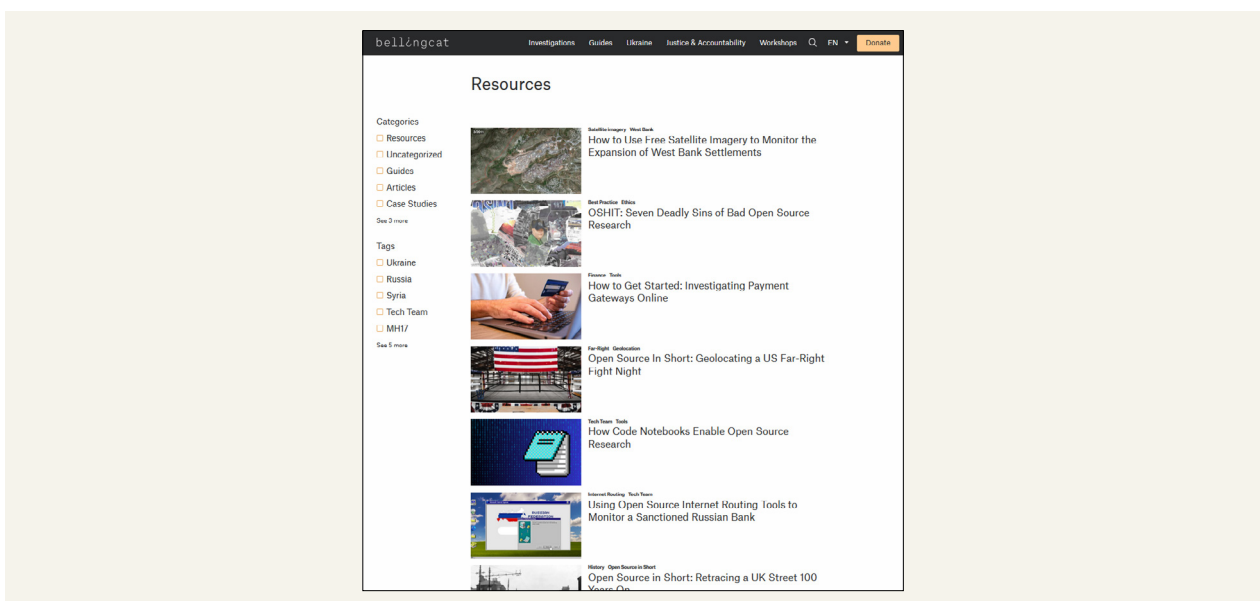
Kuva 2: Financial Times Visual Vocabulary (<https://github.com/Financial-Times/chart-doctor/tree/main/visual-vocabulary>) (poimittu 20.5.2024)

Investigatiivinen journalismi

Forensinen journalismi pyrkii tunnistamaan ja tuomaan julkisuuteen vääryyksiä ja rikoksia tutkimalla erilaisia medialähteitä ja yhdistämällä siihen esimerkiksi haastatteluja ja kenttätutkimusta. Sen tekemisessä on vahva eettinen pohjavire. Forensinen journalismi eroaa perinteisestä journalismin tekemisestä siinä, että se yhdistää oikeustieteellistä näkökulmaa ja tiedettä journalismin tekemiseen. Tätä kautta sen on mahdollista tuoda lisäarvoa julkiselle intressille. Investigatiivisten tiimien tekemää tutkimukseen viitataan journalistisissa medioissa ja jopa oikeudenkäynneissä.

Forensinen journalismi eroaa perinteisestä journalismin tekemisestä myös siinä, että se tukeutuu vahvasti sosiaaliseen mediaan, käyttäjien tuottamaan sisältöön ja avoimiin tietolähteisiin. Kuvallisuuden ja muiden todisteiden aitouden ja oikeellisuuden varmistaminen on keskeistä, jotta tutkittavasta asiasta voidaan esittää kattava ja tarkka selitys. Forensisen journalismin idea ei ole uusi, mutta sen tekemisen tavat ovat kehittyneet muun muassa teknologisen kehityksen myötä. Teknologisen kehityksen myötä kompleksista tietoa on helpompi myös esittää visuaalisessa muodossa. Esimerkiksi rekonstruktio voidaan esittää videomuodossa.

Bellingcat on vuonna 2014 perustettu investigatiivisen journalismin ryhmä, jossa yhdistyy osaamista tutkimuksesta, investigaatiosta ja kansalaisjournalismista. Bellingcat kertoo tuovansa yhteen edistyneen teknologian, forensisen tutkimuksen, journalismin, läpinäkyvyyden ja vastuullisuuden. Ryhmä käyttää avoimen lähdekoodin tutkimusmetodeita ja julkaisee metodien avulla syntyneitä juttuja omien verkkosivujen lisäksi useilla sosiaalisen median alustoilla. Bellingcat kertoo myös suunnittelevansa ja jakavansa eettisiä digitaalisen investigaation käytäntöjä ja työkaluja, joihin voi tutustua ryhmän [verkkosivuilla](https://www.bellingcat.com/category/resources/).

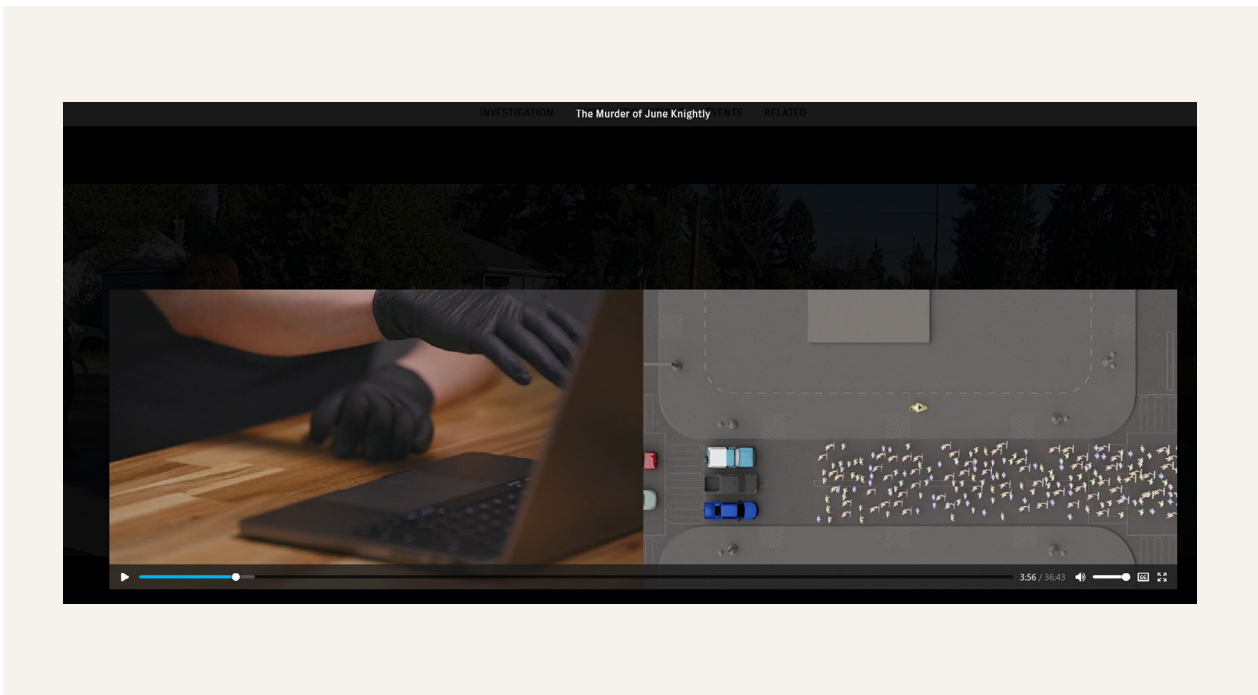

Kuva 3: Bellingcat jakaa verkkosivuillaan parhaita digitaalisen investigaation käytäntöjä. (<https://www.bellingcat.com/category/resources/>) (poimittu 19.6.2024)

Moni Bellingcatin esittelemistä vapaasti käytettävissä olevista työkaluista ja hyvistä käytännöistä liittyy digitaalisen visuaalisen aineiston tutkimiseen, kuten satelliittikuviin, karttoihin, dronejen tuottamiin kuviin sekä sosiaalisessa mediassa julkaistuun kuvastoon. Kuvallisen aineiston analyysi (sisältö ja konteksti, lähteet, kuvamanipulaation tunnistaminen, metadata-analyysi) sekä sitä avustavat tekniikat ja työkalut ovat keskeisiä forensisen journalismin tekemisessä. Tekniset taidot eivät kuitenkaan yksin riitä, vaan forensisen journalismin tekeminen vaatii tutkimuksellista työtä, kykyä selittävään ajatteluun, aikaa ja resursseja.

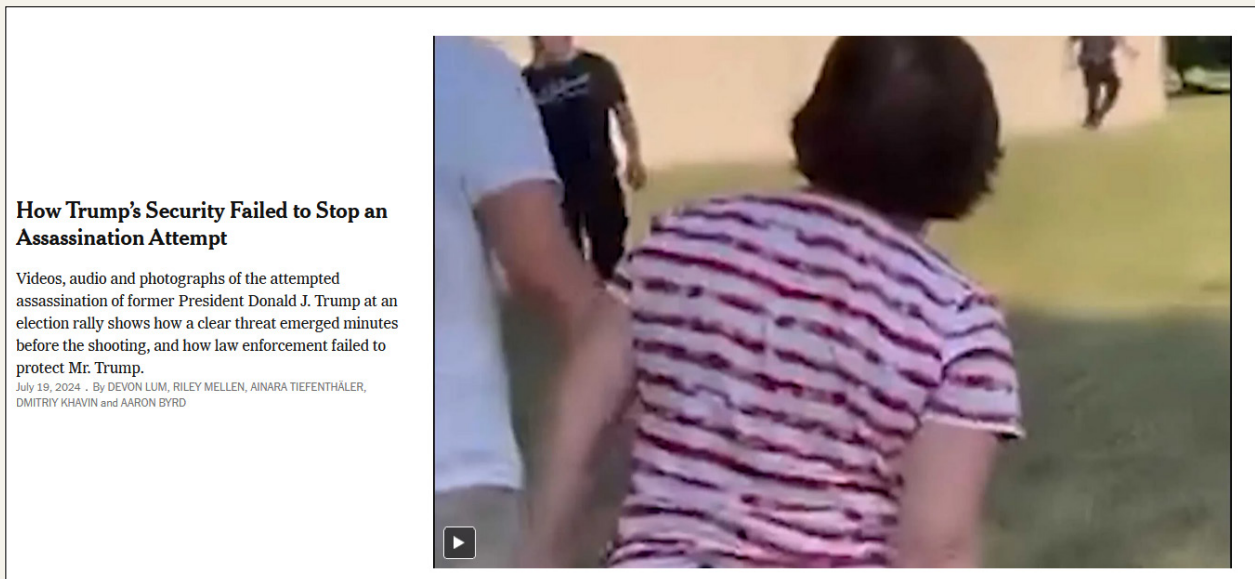
Forensic Architecture on Lontoon yliopistoon sijoittuva tutkimuskeskus, joka koostuu arkkitehteista, ohjelmistokehittäjistä, elokuvantekijöistä, tutkivista toimittajista, tutkijoista ja lakimiehistä. Ryhmän monipuolinen koostumus kuvastaa sitä, miten investigatiivisen journalismin tekeminen vaatii yhteistyötä muun muassa median, tutkimuksen ja oikeuden alojen välillä. Forensic architecture -termillä viitataan spatiaalisten todisteiden tuottamiseen ja esittämiseen oikeudellisissa, poliittisissa ja kulttuurisissa yhteyksissä. Arkkitehtuuri käsittää paitsi rakennukset, myös muokatun ympäristön kaupunkien ja alueiden mittakaavassa. Forensic Architecture -ryhmä kertoo tehtäväkseen kehittää, käyttää ja levittää uusia tekniikoita, menetelmiä ja käsitteitä valtion ja yritysten väkivallan tutkimiseen. Ryhmä hyödyntää tilallisen analyysin ja digitaalisen mallintamisen tekniikoita valtion väkivallan ja ihmisoikeusrikkomusten rekonstruoimiseen. Olennainen osa tutkittavasta materiaalista on visuaalista: videoita ja kuvia, karttoja ja satelliittikuvia.

Kuva 4: Forensic Architecturen 19.2.2024 julkaisemassa jutussa *The Murder of June Knightly* hyödynnetään videomuotoa rekonstruktion esittämisessä. Investigaation tekemisessä on hyödynnetty kenttätyötä ja tehty haastatteluita. (<https://forensic-architecture.org/investigation/the-murder-of-june-knightly>) (poimittu 19.6.2024)

*The New York Times*issa on toiminut vuodesta 2017 visuaalisen investigaation tiimi (***The Visual Investigations team***), joka käyttää perinteisten journalististen menetelmien lisäksi digitaalisen investigaation menetelmiä. Myös New York Timesin visuaalisen investigaation tiimin käyttämästä dokumentaariseen todistusaineistosta valtaosa on visuaalista. Tiimi kertoo hyödyntävänsä satelliittikuvia, kännykkäkameravideoita, sosiaalisen median sisältöjä sekä muuta visuaalista materiaalia uutistapahtumien tutkimiseen ja rekonstruointiin. Tiimi tekee esimerkiksi 3D-mallinnuksia.

Kuva 5: New York Timesin visuaalisen investigaation tiimi tutki presidenttiehdokas Donald Trumpiin kohdistunutta salamurhayritystä vaalilaisuudessa Pennsylvaniassa analysoimalla tilaisuudesta tallentuneita kuvia, videoita ja ääntä. Journalistinen kärki on tuoda esiin, kuinka tilaisuuden turvallisuusjärjestelyt pettivät. Tulokset on koostettu 18.7.2024 julkaistuun videomuotoiseen juttuun *How Trump's Security Failed to Stop an Assassination Attempt*. (<https://www.nytimes.com/video/us/politics/100000009576871/trump-shooting-assassination-attempt.html>) (poimittu 23.8.2024)

Yleisön tuottama kuvallisuus ja silminnäkijäkuvat

Tapahtumapaikalla olleiden henkilöiden (ei journalistien) ottamat kuvat ja videot ovat kasvavassa määrin keskeinen **silminnäkijäaineiston** muoto. Silminnäkijäkuvat ja käyttäjien tuottama sisältö (UGC) eivät ole yksi ja sama asia, sillä UGC sisältää silminnäkijäkuvien lisäksi muun muassa blogit, nettikommentit ja twiitit. Silminnäkijöiden tuottaman kuvallisuuden käyttäminen journalismissa tuo mukanaan eettisiä ja juridisia haasteita. On mietittävä kysymyksiä liittyen tiedon verifioimiseen, kuvien kreditoimiseen ja tekijänoikeuksiin sekä kuvan ottajan antamaan suostumukseen ja turvallisuuteen.

Eyewitness Media Hub on julkaissut **Guiding Principles for Handling Eyewitness Media** -dokumentin, joka kokoaa periaatteet yleisön tuottaman silminnäkijäsisällön käyttöön uutismediassa. Standardit kehitettiin yhteistyössä visuaalista silminnäkijämateriaalia päivittäin käsittelevien journalistien kanssa. Tarve silminnäkijäsisällön eettisen ja vastuullisen käytön periaatteiden laatimiselle oli esitetty uutistoimitusten suunnalta. Tarvetta jonkinlaiselle ohjeistukselle nosti ajankohtaiseksi isku Charlie Hebdo –lehden toimitukseen Pariisissa vuonna 2015. Paikalle ammutun poliisin viimeiset hetket tallentuivat amatöörivideolle, jonka levittämiseen myös uutismediat osallistuivat. Esimerkiksi uutistoimisto AFP viittaa standardeihin toimituksen käytäntöjä linjaavassa dokumentissa *Editorial standards and best practices* (2016): “AFP has approved media industry standards drawn up by the Eyewitness Media Hub after the coverage of the attacks in Paris in January 2015.”

Kuva 6: Guiding Principles for Handling Eyewitness Media

(<https://eyewitnessmediahub.com/resources/guiding-principles-for-handling-eyewitness-media>)
(poimittu 4.6.2024)

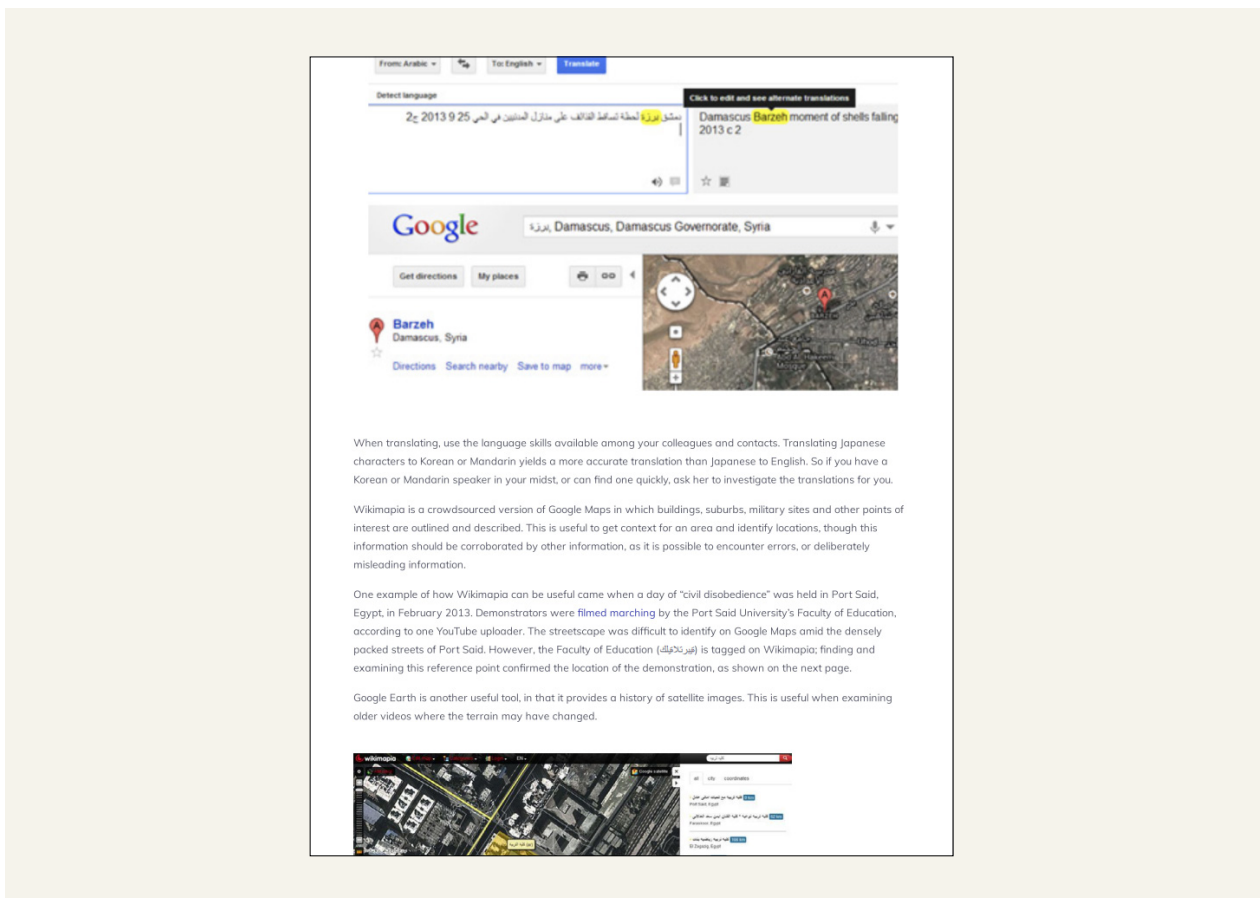
Koodisto tarkastelee silminnäkijämateriaalin käyttöä journalismissa erityisesti kuvan ottajan (silminnäkijän) näkökulmasta. Siinä korostetaan kuvan ottajan hyvinvointia ja tunnetta tulla kohdelluksi reilusti. Kuvan ottajalle tulisi olla läpinäkyvä siinä, miten ja missä kuvaa tullaan käyttämään, tai vähintäänkin pohtia, miten kuvan ottaja haluaisi sisällön tulevan näytetyksi. Kuvien käytölle tulisi pyrkiä hankkimana lupa ja kysymään kuvan ottajalta, miten hän haluaa tulla kreditoiduksi. On journalistin tehtävä kertoa kreditoimisen mahdollisista eduista ja haitoista kuvan ottajalle. Koodisto nostaa esiin myös julkaisemisen riskit kuvassa näkyville tunnistettaville henkilöille.

Eyewitness Media Hub julkaisi verkkosivuillaan myös selvityksiä yleisön tuottaman sisällön käyttämiseen uutismediassa. Monet selvitykset sisältävät suosituksia yleisön tuottamasta sisällöstä journalisteille, mediatalojen johtoportaalle, uutistoimistoille, verkkoalustoille, yleisölle, journalismikoulutukselle ja ihmisoikeusasiantuntijoille. Selvitykset rohkaisevat uutismediaa ottamaan aktiivisen roolin mediamaiseman muuttuessa ja digitaalisen teknologian kehittyessä sen sijaan, että odotettaisiin huolissaan hetkeä, jolloin amatöörit korvaavat ammattilaiset. Sen lisäksi, että silminnäkijöitä pidetään journalismissa kuvamateriaalin lähteenä, tulisi pyrkiä rakentamaan yleisön luottamusta journalismin kykyyn tarjota luotettavaa tietoa. Se vaatii resurssien suuntaamista ja käytäntöjen kehittämistä sekä sen varmistamista, että journalisteilla todella on tarpeelliset taidot ja työkalut yleisön tuottaman sisällön käyttöön päivittäisessä uutistyössä tarkasti, läpinäkyvästi ja eettisesti.

Eyewitness Media Hubin toiminta sisällytettiin osaksi First Draft –järjestöä, joka tarjoaa käytännöllisiä ja eettisiä ohjeita sosiaalisen median sisältöjen löytämiseen, tarkistamiseen ja julkaisemiseen. First Draft -järjestö lakkautettiin vuonna 2022, mutta sen [verkkosivusto](#) on arkistoitu pysyvästi.

Verification Handbook – A definite guide to verifying digital content for emergency coverage

on Craig Silvermanin toimittama ja johtavien journalistien ja muiden verifioidun ammattilaisten kirjoittama käsikirja journalistille ja avustustyöntekijöille. Siinä opastetaan, miten **verifioida yleisön tuottamaa sisältöä (UGC)** hätätilanteissa. Hätätilanteissa yleisön tiedon tarve on suuri ja journalismin rooli keskeinen varmistetun ja oikea-aikaisen tiedon tarjoajana. Käsikirjassa muistutetaan, että luotettava katastrofiuutisointi vaatii etukäteen luotuja prosesseja, luotettavia työkaluja sekä hyväksi havaittuja tekniikoita. Käsikirjan benchmark-funktio koodistoille ja standardeille näkyy siinä, että muun muassa uutistoimisto AFP viittaa tähän käsikirjaan mediatalon omia standardeja linjaavassa dokumentissaan *Editorial standards and best practices* (2016).

Kuva 7: Verification Handbook – A definite guide to verifying digital content for emergency coverage (<http://verificationhandbook.com/>) (poimittu 12.6.2024)

Yleisön tuottamien kuvien ja videoiden verifiointiin liittyviä hyviä käytäntöjä jaetaan käsikirjassa käytännön uutistilanne-esimerkkien avulla. Käsikirjassa korostetaan kolmea asiaa, joihin huomio kuvamateriaalin verifiointissa tulisi kiinnittää: kuvan alkuperä/ottaja, kuvanottopaikka ja -ajankohta sekä kuvan sisältö (että kuvassa näkyy mitä siinä ehdotetaan näkyvän). Myös luvan hankkiminen kuvan käyttöön kuvan ottajalta/tuottajalta nostetaan esiin. Käsikirjassa jaetaan myös vinkkejä journalistille ja kuva-analyttikoille traumaattisen kuvallisuuden kanssa selviytymiseen.

Online News Association on laatinut [The ONA Social Newsgathering Ethics Code](https://journalists.org/tools/social-newsgathering/) –dokumentin, jossa kuvataan koodisto yleisön tuottaman sisällön (UGC) keruuseen ja käyttöön journalismissa. Koodisto tarjoaa lähtökohdan eettisistä periaatteista keskustelemiseen, ja sitä kannustetaan käyttämään myös uutisorganisaatioiden omien UGC-sisältöä koskevien koodistojen pohjana. Yhdistyksen nettisivuille on listattu journalistisia organisaatioita, jotka kannattavat koodiston standardeja ja käytäntöjä omassa toiminnassaan. Raportin kirjoitushetkellä listasta löytyvät muun muassa Guardian, CNN, AFP, BBC, CNN ja Eyewitness Media Hub.

- Endeavoring to verify the authenticity of user-generated content before publishing or distributing it, holding it to standards that are equal or equivalent to those maintained for content acquired through other means.
- Being transparent with the audience about the verification status of UGC.
- Considering the the emotional state and safety of contributors.
- Considering the risk inherent in asking a contributor to produce and deliver UGC, including whether it incentivizes others to take unnecessary risks.
- Considering technical measures to ensure anonymity of sources when required.
- Seeking informed consent for the use of UGC through direct communication with the individual who created it.
- Being transparent about how content will be used and distributed to other platforms.
- Giving due credit to the owner of the content providing that consideration has been given to potential consequences, including their physical, mental and reputational well-being.
- Endeavoring to inform and equip journalists to confront the dangers of engaging with sources through social media networks and the digital footprint they leave behind.
- Supporting and assisting journalists who are confronted with graphic or otherwise disturbing content. Maintaining an organizational culture that enables journalists to seek help or speak out when they need to protect their mental health.

Kuva 8: The ONA Social Newsgathering Ethics Code
[\(https://journalists.org/tools/social-newsgathering/\)](https://journalists.org/tools/social-newsgathering/) (poimittu 4.6.2024)

Koodisto nostaa esiin samankaltaisia asioita, kuin Eyewitness Media Hubin koodisto, mutta mainitsee myös journalistien hyvinvoinnin tukemisen. Koodisto korostaa ensinnäkin, että yleisön tuottama sisältö tulisi pyrkiä verifioimaan samoin kriteerein kuin muutakin kautta saatu sisältö. Samanlinjaisuudella voidaan korostaa journalistien asemaa sisällön portinvartijana ja normalisoida uusien kuvälähteiden käyttöä sopimaan olemassa oleviin normeihin ja käytäntöihin. Yleisön suuntaan tulisi olla läpinäkyvä siinä, kuinka varmennettua sisältö kulloinkin on.

Toiseksi nostetaan esiin sisällön tuottajan oikeudet ja reilu kohtelu. Kuvan ottajalle tulisi koodiston mukaan pyrkiä antamaan reilu krediitti, hankkimaan tietoinen suostumus sekä kertomaan läpinäkyvästi, miten sisältöä tullaan käyttämään. Kolmanneksi koodisto nostaa esiin paitsi kuvan ottajan, niin myös journalistien hyvinvoinnin ja turvallisuuden. Kuvan ottamistilanne, viestiminen toimittajan kanssa sekä kuvan julkaiseminen ja kreditoiminen sisältävät riskejä kuvan ottajan henkiselle ja fyysiselle hyvinvoinnille ja maineelle. Silminnäkijäkuvia etsivällä ja verifioivalla toimittajalla puolestaan on traumatisoitumisriski.

Silminnäkijäaineiston yleistymisen myötä toimituksiin tulevan järkyttävän ja ahdistavan kuvamateriaalin määrä on kasvanut. Sisällön toistuva katsominen lisää journalistien ja sisällön verifioijien traumatisoitumisriskiä. **Dart Center for Journalism and Trauma** on Columbian yliopiston Graduate School for Journalism -yksikön projekti, joka on vihkiytynyt tietoon perustuvan, innovatiiviseen ja eettiseen uutisointiin väkivallasta, konflikteista ja tragedioista. Projekti on julkaissut verkkosivuillaan [käytännön ohjeita](#) siihen, miten media-alan työntekijät voivat käsitellä traumaattista kuvastoa niin, että niiden psyykinen kuormittavuus vähenee. Tähän ohjeistukseen viittaa mm. AFP dokumentissa *Editorial standards and best practices* (2016).

Here are six practical things media workers can do to reduce the trauma load:

1. **Understand what you are dealing with.** Think of traumatic imagery as if it is radiation, a toxic substance that has a dose-dependent effect. Journalists and humanitarian workers, like nuclear workers, have a job to do; at the same time, they should take sensible steps to minimise unnecessary exposure. Frequency of viewing may be more of an issue than overall volume, so think about pacing your trauma-image load and ensuring down time.³
2. **Eliminate needless repeat exposure.** Review your sorting and tagging procedures, and how you organise digital files and folders, among other procedures, to reduce unnecessary viewing. When verifying footage by cross-referencing images from a wide variety of sources, taking written notes of distinctive features may help to minimise how often you need to recheck against an original image. (And never pass the material onto a co-worker without some warning as to what the files contain.)
3. **Experiment with different ways of building some distance into how you view images.** Some people find concentrating on certain details, for instance clothes, and avoiding others (such as faces) helps. Consider applying a temporary matte/mask to distressing areas of the image. Film editors should avoid using the loop play function when trimming footage of violent attacks and point of death imagery, or use it very sparingly. Develop your own workarounds.
4. **Try adjusting the viewing environment.** Reducing the size of the window or adjusting the screen's brightness or resolution can lessen the perceived impact. Try turning the sound off when you can - it is often the most affecting part.
5. **Take frequent screen breaks.** Look at something pleasing, walk around, stretch or seek out contact with nature (such as greenery and fresh air etc.). All of these can all help dampen the body's distress responses. In particular, avoid working with distressing images just before going to sleep. It is more likely to populate your mental space. (And be careful with alcohol - it disrupts sleep and makes nightmares worse.)
6. **Craft your own self-care plan.** It can be tempting to work twice, three times, four times as hard when working on a story with big implications. But it's important to preserve a breathing space for you outside of work. Research shows that highly resilient individuals are more likely to exercise regularly¹⁴, maintain outside interests and enthusiasms, and to invest time in their social connections¹⁵, when challenged by trauma-related stress. (Journalists who incapacitate themselves through overwork are only undermining their own mission.)

Some additional tips for news editors and other managers:

- **Every member of a team should be briefed on normal responses to trauma.** Team members should understand that different people cope differently, how the impact can accumulate over time, and how to recognise when they or their colleagues need to practice more active self-care. This applies to all workers including support and technical staff.
- **Have clear guidelines on how graphic material is stored and distributed.** Feeds, files and internal communications related to traumatic imagery should be clearly signposted and distributed only to those who need the material. Nobody should be forced to watch video images that will never be broadcast.
- **The environment matters.** If possible, workplaces that deal with violent imagery should have windows with a view of the outside; bringing in plants and other natural elements can also help to build in some separation from the violence in source footage.

Kuva 9: Working with Traumatic Imagery –kirjoitukseen on koottu käytännön asioita, joilla media-alan työntekijät voivat vähentää traumaattista taakkaa. (<https://dartcenter.org/content/working-with-traumatic-imagery>) (poimittu 11.6.2024)

Dart Center for Journalism and Trauma on laatinut [oppaan](#) (*A standard operating procedure*), jossa opastetaan vaiheittain, miten kehittää omaa työkulkua kuolemaa, vahingoittumista ja muuta väkivaltaa sisältävän kuvallisuuden käsittelemistä silmällä pitäen. Menettelytapojen tarkoitus on lisätä tunnetta, että itse kontrolloi traumaattiselle kuvastolle altistumisen kokemustaan, ja lisätä siten resilienssiä. Ohjeistukset antavat vinkkejä siihen, miten minimoida sisällön näkemisen määrää, miten ottaa etäisyyttä katsottavaan sisältöön ja miten jakaa graafista sisältöä muille toimituksen sisällä, jotta myös heillä on mahdollisuus kontrolloida omaa katsomisen kokemustaan.

Tekoälyn hyödyntäminen journalismissa

Uutisorganisaatiot ovat **generatiivisen tekoälyn** hyödyntämisessä vasta alkutaipaleellaan, mutta sitä hyödynnetään jo journalistisen työn eri vaiheissa. Tekoäly muuttaa journalistisia prosesseja ja työn kulkua, luo paineita opetella uusia taitoja ja nostaa esiin eettisiä kysymyksiä liittyen sen käyttöön. Samalla se luo uusia rooleja ja tarjoaa mahdollisuuksia muun muassa työn tehostamiseen, tiedon hakuun ja datan analysointiin. Mediaorganisaatiot ja erityisesti niiden johtoporras ovat ratkaisevassa asemassa siinä, milloin, missä ja miten tekoälyä sisällytetään visuaalisen journalismi tekemiseen.

Uutistyon ammattilaisten tämänhetkisiä ajatuksia tekoälyn käytöstä ja tekoälyn vastuulliseen käyttöön liittyvistä eettisistä ja käytännön kysymyksistä voi lukea *Associated Pressin* teettämän kyselytutkimuksen raportista [Generative AI in Journalism](#) (Diakopoulos ym. 2024). Kyselytutkimuksen raportissa peräänkuulutetaan selkeitä ja konkreettisia linjauksia, käytäntöjä sekä koulutusta tekoälyn vastuulliseen käyttöön journalismissa. Toisaalta liian tiukat ja yksityiskohtaiset ohjesäännöt voivat tehdä erilaiset kokeilut uudella teknologialla mahdottomiksi. Jos asiaan otetaan dynamisempi lähestymistapa, eettiset ohjeistukset tekoälyn käytöstä journalismissa tulisi nähdä elävinä dokumentteina eikä staattisina sääntöinä. Jatkuvaa dialogia tekoälyn käytön läpinäkyvyydestä tarvitaan media-alalla, koska teknologia sekä käyttäjätavat ja –odotukset kehittyvät.

Partnership on AI (PAI) on tutkimuksen, kansalaisyhteiskunnan, teollisuuden ja mediaorganisaatioiden edustajista muodostuva yhteenliittymä, joka pyrkii edistämään tekoälyn positiivisia tuloksia ihmisille ja yhteiskunnille. PAI on analysoinut ja listannut yli 70 työkalua, joita uutismediat käyttävät [AI Tools for Local Newsroom – tietokantaan](#). Taulukko kuvastaa, kuinka monella tavalla ja monissa uutistuotannon vaiheissa tekoälytyökaluja käytetään. Tekoälytyökaluja käytetään muun muassa sosiaalisen median sisältöjen kampaamiseen, data-analyysiin, faktantarkistukseen, kuvantunnistukseen, videosisältöjen tuottamiseen ja editointiin, yleisöanalytiikkaan, moderointiin sekä tekstin tuottamiseen ja kääntämiseen.

10 steps for AI adoption in newsrooms

AI Adoption for Newsrooms recommends newsrooms follow a 10-step process for adopting AI tools.

Working through the steps, if you discover by Step 2 that your newsroom's needs won't be addressed by an AI tool but are instead structural or organizational, consider addressing those first before proceeding. If by Steps 6 and 7, you find none of the AI tools meet your needs, **hold off on adopting an AI tool**. The sunk cost of time spent researching and testing out a tool is likely far smaller than implementing one that doesn't meet your needs or doesn't meet the standards for responsible AI that you've set.

1 Identify tasks that can be aided by an AI tool and who the tools are for

2 Map out your news operation cycle and where an AI tool might fit in to existing systems

3 Pinpoint the category of tools you'll be considering

4 Consult the AI tools database and establish performance benchmarks

5 Shortlist three to five potential AI tools and questions you'd ask the developers

6 Select one or two tools that you would like to procure

7 Clearly outline the potential benefits and drawbacks of implementing this tool

8 Set up your newsroom for success after procurement

9 Understand the lifecycle of an AI tool

10 Determine when you should retire an AI tool

Kuva 11: Partnership on AI:n laatimat kymmenen askelta tekoälyn käyttöön ottamiseen uutistoimituksissa. *AI Adoption for Newsrooms: A 10 Step Guide*. <https://partnershiponai.org/ai-for-newsrooms> (poimittu 14.6.2024)

PAI:n kymmenen kohdan opas tekoälyn käyttöönotosta sopii myös niille toimituksille, jotka ovat jo hankkineet tekoälytyökaluja tai aikovat rakentaa omia työkaluja. Seitsemän ensimmäistä askelta koskee järjestelmien hankintaa ja loput tekoälytyökalujen hallintaa ja käyttöä uutishuoneissa.

Tämä PAI:n opus ei kata tekoälyn käyttöön ottamisen organisatorisia ja kulttuurisia vaikutuksia, mutta PAI muistuttaa, että tekoälyn menestyksekkäs käyttöönotto vaatii paitsi teknisiä taitoja, niin myös kulttuurista muutosta, ottaen huomioon uutishuoneen työntekijöiden emotionaaliset tarpeet ja moraalin. Työntekijöiden tulisi kokea työkalut avuksi eikä työnsä korvaajiksi. Journalistit olisikin syytä ottaa mukaan valitsemaan tekoälytyökaluja, joita he tulevat työssään käyttämään.

Opas pohjaa viiteen avainperiaatteeseen. Avainperiaatteissa painotetaan, että tekoälyjärjestelmää käyttöön ottaessaan uutistalojen tulisi pohtia, miten teknologia auttaa saavuttamaan sisältöjen monimuotoisuuden kaltaisia journalistisia tavoitteita. Tekoälyn esiin nostamat eettiset ongelmat eivät monesti ole uusia. Niinpä keskustelu teknologian yhdistämisestä uutistalojen standardeihin ja arvoihin liittyy yleisemmin keskusteluun uutisetiikasta ja siitä, millaisia sisältöjä tulisi edistää.

Periaatteet nostavat esiin keskeisinä arvoina läpinäkyvyyden, selittävyden ja vastuullisuuden. Uutistalojen tulee ymmärtää käyttämiään tekoälytyökaluja ja säilyttää niihin jonkintasoinen kontrolli. Periaatteissa muistutetaan, että myös sisältöjen jakaminen erilaisilla alustoilla linkittää journalistit tekoälyyn, sillä Facebookin kaltaiset alustat toimivat algoritmisesti. Siksi on olennaista pohtia myös uutistoimitusten ulkopuolisten jakoalustojen tekoälyetiikkaa, jotta journalistiset arvot tulisivat huomioiduiksi mahdollisimman hyvin. Avainperiaatteiden [täysversiossa](#) on linkkejä esimerkkeihin ja muihin resursseihin.

Kuva 12: Partnership on AI:n laatimat viisi periaatetta tekoälyn käyttöön ottamiseen uutistoimituksissa. *5 Recommendations for Ethical AI in Local News*. <https://medium.com/partnership-on-ai/local-newsrooms-should-adopt-ai-ethics-as-they-adopt-ai-5-recommendations-ee1496ea211e> (poimittu 14.6.2024)

Nordic AI Journalism -verkoston fasilitoimien työpajojen tuloksena on laadittu seitsemän suositusta siitä, milloin ja miten mediayhtiöiden tulisi informoida median kuluttajia tekoälyn käytöstä mediatuotteissaan. Työpaja koostui ruotsalaisten mediayhtiöiden johtoportaan edustajista. Suositukset ovat vapaaehtoisia ja koskevat lähinnä ruotsalaisen uutis- ja aikakauslehtijournalismin paikallistoimituksia. Tekoälyn käytöstä on sääntelyä myös EU-tasolla, mutta ohjeistuksen tavoite on auttaa media-alaa itse pyrkimään kohti kestävästä tekoälyn käytöstä. Suositusten lähtökohta on, että yleisön tulee voida luottaa journalistisen median julkaisemaan sisältöön, vaikka sen tuottamiseen olisi käytetty tekoälytyökaluja.

Summary of recommendations

FUNDAMENTAL RECOMMENDATIONS

1. AI with 'significant journalistic impact' requires transparency
2. Other internal AI-tooling does not require transparency
3. AI transparency must be approached as an iterative theme

PRACTICAL RECOMMENDATIONS

4. Be specific about the type of AI tool applied
5. Share information in connection with consumed content
6. Harmonise the industry's language around generative AI
7. Avoid visual labels (icons) for AI in editorial media

Kuva 13: Suositukset tekoälyn läpinäkyvyydestä ruotsalaisessa mediassa. *AI transparency in Swedish Media* (2024). <https://www.nordicaijournalism.com/ai-transparency> (poimittu 14.6.2024)

Arvoja ja ohjeistuksia koskevien perustavantasoinen suositusten (kohdat 1-3) mukaan tekoälyn käytössä tarvitaan läpinäkyvyyttä ainoastaan silloin, kun sillä on “merkittävä journalistinen vaikutus”. On julkaisijan oma päätös, milloin kyseessä on merkittävä journalistinen vaikutus ja siten läpinäkyvyyttä vaativa tilanne. Työpajoissa ei päästy yksimielisyyteen siitä, lasketaanko sisällön suosittelu yleisölle tilanteeksi, jossa tekoäly vaikuttaa olennaisesti journalistiseen tuotteeseen. Tämä osoittaa, että ei ole aina selvää, milloin tekoälyn käytöllä on merkittävä journalistinen vaikutus.

Käytännöllisemmät suositukset (kohdat 4-7) korostavat, että journalismin tulisi viestiä omaa toimituksellista kontrollia ja teknologian käyttöä työkaluna. Tämä voi tapahtua käyttämällä erityisiä termejä sen kertomiseen, millaista tekoälyteknologiaa on käytetty (esimerkiksi kuvan generoiminen) menemättä kuitenkaan tekniseen jargoniin. Journalismilla on siis rooli tekoälyyn liitetyn hämmennyksen purkajana. Tutkiva journalismi mainitaan kuitenkin poikkeuksena. Sillä alueella tekoälyllä voi olla niin merkittävä journalistinen vaikutus, että on aiheellista kuvata tarkemmin teknisiä yksityiskohtia. Tilanteissa, joissa läpinäkyvyyttä tekoälyn käytöstä tarvitaan, tieto tulisi suositusten mukaan jakaa kulutetun journalistisen tuotteen rinnalla. Tulisi siis pohtia, miten tieto saavuttaa yleisön eri julkaisumuodoissa.

Suosituksien mukaan media-alalla tulisi pyrkiä käyttämään yhdenmukaista kieltä, joka viestittää, että sisällön takana on journalistinen prosessi (niin kauan siis kun näin on eikä sisällön tuotantoa automatisoida täysin). Suositeltu sanamuoto on “*created with the support of*”. Sen sijaan esimerkiksi “tekoälyn tuottama” viestii toimituksellisen prosessin puuttumisesta. Lähtökohtana tulisi olla se, että kaikki toimituksellisen median julkaisema sisältö on luotettavaa. Siksi tekoälyn avulla tuotettuja sisältöjä ei suositusten mukaan tulisi merkitä erikseen esimerkiksi erityisellä leimalla. Lisäksi tekoälyä voidaan käyttää niin monella tapaa, että visuaaliset leimat voivat vain hämmentää yleisöä.

Lopuksi raportissa nostetaan esiin tarve keskustella fotorealististen tekoälyllä tuotettujen kuvien käytöstä journalismissa, vaikka suosituksissa ei niihin mennäkään. Vaarana kun on tekoälyllä tuotettujen kuvien sekoittuminen dokumentaarisiiin kuviin.

Tekoälyn käyttöä journalismissa pohditaan myös EU:n tasolla. Euroopan neuvosto on laatinut suuntaviivat tekoälyjärjestelmien vastuulliseen implementointiin journalismissa (*[Guidelines on the responsible implementation of artificial intelligence systems in journalism](https://rm.coe.int/cdmsi-2023-014-guidelines-on-the-responsible-implementation-ofartific/1680adb4c6)*). Ohjeistuksessa korostetaan ihmisoikeuksien ja journalismin ammatillisten arvojen mukaista tekoälyn käyttöä. Päätös tekoälyjärjestelmien käyttöön ottamisesta ei tulisi perustua vain teknologiaan tai kaupallisuuteen, vaan se tulisi sitoa laajemmin journalistisen organisaation visioon.

Guidelines

---

1. The decision by media organisations and journalists to implement AI systems

- 1.1. The decision to implement journalistic AI systems should not be purely technology or commercially-driven, but also **mission-driven** in that it will help achieve the goals and align with the values of the news organisation in question. This means it needs to be embedded within a broader vision of what the news organisation hopes to achieve, its business model, the challenges it faces, the democratic role of the media, the promotion of human rights and professional ethics, and the role of technology in each.
- 1.2. The decision to implement journalistic AI systems constitutes an **editorial decision** insofar as it is critical to the realisation of the editorial mission and the professional values of a news organisation, and as such there should be someone in the organisation who is clearly accountable for the implementation and outcomes of using journalistic AI. Typically, this will be the editor-in-chief. The editorial staff should also review and understand what AI systems are already in use.
- 1.3. The decision to implement journalistic AI in the regular workflow should be informed by the actual task or problem for which the system is a response.
- 1.4. Conducting a **systematic risk assessment** is an important precondition for the responsible development and deployment of journalistic AI. News organisations should have procedures in place to recognise, and where feasible, assess and mitigate risks that result from the way journalistic AI systems are implemented, including any risks to the rights of third parties (such as data protection, copyright, and non-discrimination) or risks to the environment, internal and external workers' rights or rights of subjects, copyright holders and affected communities. Risk assessment procedures should include ways to integrate the experiences and perspectives of affected individuals and communities. It should be

Kuva 14: Ote Euroopan neuvoston laatimista suuntaviivoista tekoälyjärjestelmien vastuulliseen implementointiin journalismissa. *Council of Europe Guidelines on the responsible implementation of artificial intelligence systems in journalism* (2023). (<https://rm.coe.int/cdmsi-2023-014-guidelines-on-the-responsible-implementation-ofartific/1680adb4c6>) (poimittu 14.6.2024)

Tekoälyjärjestelmien sisällyttäminen ammatilliseen ja organisatoriseen käytäntöön vaatii osaamisen päivittämistä, mutta raportissa todetaan, että tulisi välttää pelkästään korvaamasta koulutettuja journalisteja teknisellä henkilöstöllä. Toimituksellista valvontaa painotetaan, jotta voitaisiin välttää virheitä ja vinoutumia. Raportissa korostetaan uutisorganisaatioissa sellaisen koulutuksen tärkeyttä, jossa tuodaan yhteen teknologiaihmisiä ja journalisteja sekä virkistetään tietoisuutta ihmisoikeuksista ja ammattietiikasta.

Raportti tuo esiin, että julkisen palvelun medialla ja muilla paremmin resurssoituilla mediataloilla voi olla pioneerin rooli tekoälyjärjestelmien kehittämisessä ja käyttöön ottamisessa. Ne voivat jakaa kokemuksia, parhaita käytäntöjä ja mahdollisesti teknologiaa muiden uutisorganisaatioiden kanssa.

Raportti korostaa uutismedian vastuuta ja velvollisuutta median käyttäjiä ja yhteiskuntaa kohtaan. Journalististen tekoälyjärjestelmien käytön tulisi pohjata läpinäkyvään visioon, joka tehdään näkyväksi esimerkiksi itsestääntelyssä ja organisaation sisäisissä koodistoissa ja ohjeistuksissa. Perinteisten journalististen arvojen tulisi säilyä relevantteina, minkä lisäksi saatetaan tarvita uusien prioriteettien muotoilemista. Nämä uudet prioriteetit voivat liittyä esimerkiksi datan laatuun ja oikeudenmukaisuuteen ja ihmisen tekemään järjestelmän valvontaan.

Raportti listaa vastuita myös journalismin käyttämien järjestelmien ulkoisille tuottajille ja alustoille. Teknologiaa journalismin käyttöön tuottavien on kunnioitettava journalistisia arvoja, toimituksellista autonomiaa ja uutismedian riippumattomuutta. Uutisten jakamiseen käytettyjen alustojen tulisi huomioida tiedotusvälineiden moniarvoisuus ja laatujournalismi järjestelmissään. Raportti listaa vastuita myös valtioille. Niiden tulisi muun muassa mahdollistaa vastuullisten journalististen digitaalisten työkalujen ja sovellusten kehitystyötä sekä tukea uutismediaa ohjeistusten ja standardien kehittämisessä liittyen journalististen järjestelmien vastuulliseen käyttöön ja kehittämiseen.

Annex 1 – Procurement Checklist

The following checklist lists several central themes and questions that can be relevant in a) assessing the suitability of a particular provider, and b) scrutinising the fairness of a procurement contract with an external provider. Not all questions may be equally relevant for all organisations; the checklist is not exhaustive. The checklist should be seen as a living document and an attempt to kick-start a discussion on the fairness of conditions in procurement contracts for AI solutions in the news media sector.

Quality training data:

Explanation: The quality of the training data influences the functioning and quality of the output of a model.

Relevant questions to ask:

- ▶ On which data has the system been trained?
- ▶ Did the provider check the training data for bias and what steps have been taken to address problems with bias?
- ▶ Does the training data include content protected by copyright and data protection law?
- ▶ If so, what has been done to ensure the legitimacy of the training data?
- ▶ What are the remaining legal risks?
- ▶ What guarantees are offered to deal with the remaining legal risks?
- ▶ Is there a way of assessing or reviewing the training data?

Quality model:

Explanation: Next to the quality of the training data, the functioning of a particular AI solution depends on the parameters and model weights used to train the model

Relevant questions to ask:

- ▶ How was the machine learning model trained?
- ▶ What values has it been optimised for?
- ▶ Can the model be easily trained or adapted?
- ▶ Has the model been checked for bias and security?

▶ Page 25

Kuva 15: Euroopan Neuvoston raportin liitteessä on tarkistuslista teemoista ja kysymyksistä, jotka saattavat olla relevantteja siinä vaiheessa, kun mediaorganisaatio valitsee ja hankkii tekoälyjärjestelmiä. Tarkistuslista on tarkoitettu eläväksi dokumentiksi ja keskustelun avaukseksi. Kuva on ote viisisivuisesta liitteestä *Procurement Checklist*. (<https://rm.coe.int/cdmsi-2023-014-guidelines-on-the-responsible-implementation-ofartific/1680adb4c6> (poimittu 23.8.2024))

Table of artificial intelligence (AI)/algorithmic systems⁴ related issues and guidance (with a focus on private actors)

Key legal/ethical concern	Guidance on how to use AI/algorithmic systems responsibly to address this concern	Source of Council of Europe's guidance
General		
The impact of algorithmic systems on human rights: notably freedom of expression, privacy, data protection, IP rights, principle of non-discrimination	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Requirement for the private sector to respect internationally recognised human rights and fundamental freedoms of their users and third parties affected by their activities; ▶ Existence of legislative and regulatory frameworks to ensure that (i) algorithmic systems are designed/developed/deployed in compliance with human rights (including the requirement to conduct human rights impact assessments, independent expert reviews, etc.) and (ii) media and communication governance is implemented in compliance with human rights and fundamental freedoms and especially Article 10 ECHR; ▶ Determination of areas of public services which, due to their effect on human rights, may not be determined, decided or optimised through algorithmic systems. 	CM/Rec (2020)1, part B: 1.4., 5.1.-5.3., 5.7., part C: 1.1. CM/Rec(2022)11: 3.2., 6.4.
General risks involved in the use of algorithms: violations/circumventions of applicable laws and regulations, illegal access or system interference, discriminatory effects and bias, etc.	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Transparency to the public about the use of algorithms which can trigger significant human rights impacts, about their nature and functionality, managing settings and the availability of complaint/redress mechanisms; ▶ Continuous evaluation of the provenance and quality of data put into/extracted from algorithmic systems to identify bias or inappropriate use and to remedy or minimise adverse effects; ▶ Configuration of algorithmic systems in such a way as to prevent any illegal access, system interference and any misuse of devices, data and models, by developer's/business user's staff or third parties, in line with applicable standards. 	CM/Rec(2020)1, part C: 3.1., 3.3., 4.1., 4.4.,
The impact of AI/algorithmic systems on (news/media) content production, curation, selection and prioritisation		
Algorithmic control over the availability, findability and accessibility of (media) content	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Requirements for platforms to respect internationally recognised human rights, notably articles 10, 8 and 14 ECHR, in the design, development and ongoing deployment of algorithmic systems used for content dissemination; enhancing the transparency and explainability of such systems, providing users with the necessary tools to understand the basic criteria and functioning of algorithms involved in the distribution of media content; 	CM/Rec(2018)2: 2.1.1., 2.3.1.-2.3.6. CM/Rec(2022)11: 12.3., 12.5., 13.3., 13.4., 14.3., 14.4. CM/Rec(2022)13: 1.5., 6.1.-6.10.
<p>4. Existing Council of Europe standard-setting instruments dealing with media, communication and digital development mostly refer to algorithmic systems. The notion of artificial intelligence (AI) was introduced recently, to reflect the developments in the technologies which are increasingly used in the field of media and communication and affect the exercise of many human rights including the right to freedom of expression.</p>		

Kuva 16: Euroopan neuvoston raportin liitteessä listataan algoritmiin järjestelmiin liittyviä lainsäädännöllisiä ja eettisiä ongelmakohtia sekä miten ottaa ne huomioon. Taulukkoon on listattu myös kuhunkin ongelmakohtaan liittyvä jo olemassa oleva Euroopan neuvoston ohjeistus. Kuvassa on ote seitsemänsivuisesta liitteestä *Table of artificial intelligence (AI)/algorithmic systems related issues and guidance (with a focus on private actors)*. (<https://rm.coe.int/cdmsi-2023-014-guidelines-on-the-responsible-implementation-ofartific/1680adb4c6> (poimittu 18.6.2024))

Raportissa tuodaan esiin, että ihmisoikeuksiin liittyen on pohdittava algoritmisten järjestelmien vaikutuksia ilmaisunvapauteen, yksityisyyteen, datan suojaamiseen, tekijänoikeuksiin ja syrjimättömyyden periaatteeseen. On myös huomioitava erilaiset riskit, joita algoritmisten järjestelmien käyttö. Riskit liittyvät lakien ja sääntelyn rikkomiseen, laittomaan järjestelmiin tunkeutumiseen, syrjiviin vaikutuksiin ja vinoumiin. Algoritmisten järjestelmien vaikutuksia muun muassa mediasisältöjen tuotantoon, kuratoimiseen, valikoimiseen ja järjestämiseen sekä käyttäjien yksityisyyteen on arvioitava.

KuvaTieto –hankkeen loppuraportti

ISBN: 978-952-03-3723-0